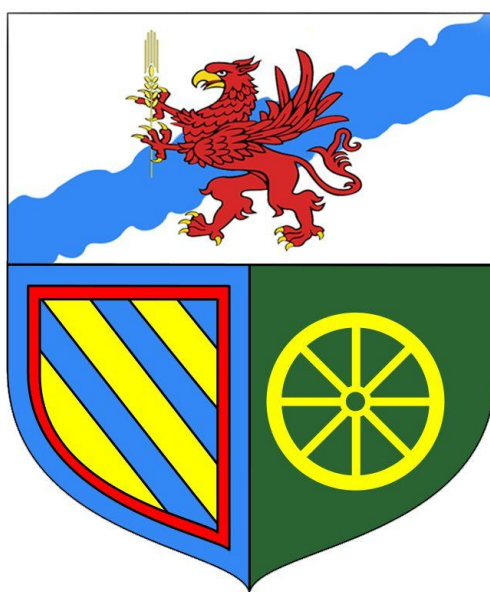

Strategia Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015 - 2025

Dolice, wrzesień 2015r.

ECD Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński

Oddział Poznań
ul. Stefana Batorego 82a/4
60-687 Poznań
tel./fax: (61) 82 17 402

Oddział Szczecin
ul. Bohaterów Warszawy 34/35
70-340 Szczecin
tel./fax: (91) 48 44 000

www.ecd.az.pl

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie	4
2.	Aktualny stan społeczny i gospodarczy Gminy Dolice	5
2.1.	Położenie i diagnoza społeczna	5
Tab. 1.	Zmiany liczebności ludności w Gminie Dolice w latach 2010-2014.....	6
Tab. 2.	Tendencje przyrostu naturalnego i migracji w Gminie Dolice w latach 2010-2014	7
Tab. 3.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem i przedziały wiekowe w latach 2010-2014.....	7
Tab. 4.	Ludność % w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2014.....	8
2.2.	Rynek pracy, przedsiębiorczość i rolnictwo	9
Tab. 5.	Bezrobocie na terenie powiatu stargardzkiego – stan na 31.12.2014r.	9
Tab. 6.	Podmioty gospodarcze w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014 wg sekcji i działów PKD.....	11
Tab. 7.	Najważniejsze podmioty gospodarcze w Gminie Dolice	13
Tab. 8.	Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa oraz pogłowie zwierząt gospodarskich w Gminie Dolice na podstawie spisu rolnego w 2010 roku	15
Tab. 9.	Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Dolice hodowanych przez Agrofirmę Witkowo.....	16
2.3.	Infrastruktura techniczna	17
Tab. 10.	Wodociągi w Gminie Dolice w latach 2010-2014	18
Tab. 11.	Kanalizacja sanitarna w Gminie Dolice w latach 2010 -2014.....	19
Tab. 12.	Sieć gazowa i jej rozwój w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014	20
Tab. 13.	Zestawienie dróg w Gminie Dolice.....	22
2.4.	Infrastruktura społeczna	24
Tab. 13.	Zbiorcze zestawienie informacji o szkołach w Gminie Dolice	26
Tab. 14.	Zbiorcze zestawienie organizacji pozarządowych funkcjonujących w Gminie Dolice	28
Tab. 15.	Zestawienie zabytków w Gminie Dolice.....	29
Tab. 16.	Środowiskowa pomoc społeczna oraz świadczenia rodzinne w Gminie Dolice w ciągu lat 2010-2014	32
Tab. 17.	Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dolice w latach 2010 - 2014	33
2.5.	Finanse samorządu	34
Tab. 18.	Zestawienie inwestycji zrealizowanych w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014 wg wykonania budżetowego	36
3.	Analiza SWOT.....	44
3.1.	Założenia metodologiczne	44
4.	Misja i cele strategiczne Gminy Dolice	46
4.1.	Hierarchiczny układ Strategii	46
4.2.	Wizja rozwoju Gminy Dolice.....	47
4.3.	Cele strategiczne Gminy Dolice.....	48
Tab. 19.	Schemat obrazujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015-2025.....	58
5.	Zbieżność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	59

Tab. 20. Zbieżność celów ze Strategią Europa 2020.....	60
Tab. 21. Zbieżność celów ze Strategią Rozwoju Kraju 2020	62
Tab. 22. Zbieżność celów ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.....	65
6. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii	68
7. Wdrażanie i monitorowanie Strategii	70
7.1. Wdrażanie Strategii	70
7.2. Monitoring i ewaluacja Strategii.....	70
8. Badania ankietowe mieszkańców w celu sporządzenia celów strategicznych	72

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015 – 2025 to kluczowy dokument planistyczny służący systematyzacji wiedzy o Gminie Dolice i jej potencjale, ze wskazaniem na długofalowe kierunki rozwoju i działania, które przyczynią się do rozwoju jej obszarów.

Zgodnie z definicją strategia jest stale odbywającym się procesem przygotowywania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu, przy uwzględnieniu istniejących warunków, określonego miejsca i czasu.

Punktem wyjścia do opracowania niniejszego dokumentu była diagnoza sytuacji społecznej i ekonomicznej Gminy Dolice oparta o dane historyczne z lat 2010-2014, co pozwoliło określić trendy rozwoju gminy, ważne i potrzebne dla późniejszego zdefiniowania rozwoju Gminy Dolice.

Z uwagi na fakt, iż strategia ma uwzględniać także opinie lokalnej społeczności, w kolejnym etapie opracowania dokumentu posłużono się ankietami, które poprzez zdefiniowane obszary i szczegółowe pytania pozwoliły na określenie obszarów wymagających interwencji, ale także wskazanie atutów, które mogą stanowić podstawę rozwoju Gminy widzianego oczami mieszkańców. Podsumowanie procesu ankietyzacji znalazło swoje odzwierciedlenie w jednym z rozdziałów niniejszego dokumentu strategicznego.

Efektom powyższych działań było wskazanie analizy SWOT Gminy Dolice, czyli wyłonienie mocnych i słabych stron, jak również szans i zagrożeń, które mogą być zarówno barierą jak i stymulatorem szybszego rozwoju.

Ostatnim etapem było zdefiniowane misji, wizji oraz priorytetów rozwojowych Gminy w latach 2015 – 2025, których celowość została oparta także na dokumentach wyższego rzędu takich jak: Europa 2020, Strategia Rozwoju Kraju, Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.

Przesłankami budowy Strategii była konieczność odpowiedzi na zachodzącą dynamikę zmian społecznych i gospodarczych, zachodzących zarówno w obrębie Gminy, jak i w jej otoczeniu (obszar powiatu, województwa, a nawet kraju). Fakt sporządzenia Strategii na nowy okres programowania wynika także z przesłanek formalno – prawnych, wskazujących na potrzebę weryfikacji dokumentów strategicznych wszystkich samorządów w kraju i konieczności ich dostosowania do wytycznych wskazywanych w dokumentach o charakterze nadrzędnym, dzięki czemu samorzady, jednostki podległe, przedsiębiorcy funkcjonujący na danym obszarze, rolnicy, a także osoby fizyczne mogą starać się o zewnętrzne finansowanie swoich zamierzeń.

Należy sobie również zdawać sprawę z istniejącej konieczności ciągłego udoskonalania powstałego programu strategicznego. Strategia nie jest bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet Gminy, musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju Gminy. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i czynników zewnętrznych, a wskazane plany inwestycyjne mogą być na bieżąco uaktualnianie, zmieniane.

Reasumując: opracowanie niniejszej strategii stało się nieodłącznym elementem poczynionych do tej pory skutecznych działań, które wpłynęły na dalszą wizję dzisiejszego stanu rzeczy. Wszystko to podsumowano w poszczególnych rozdziałach Strategii i przedstawiono w poniższych założeniach.

2. Aktualny stan społeczny i gospodarczy Gminy Dolice

2.1. Położenie i diagnoza społeczna

Gmina Dolice jest jedną z dziewięciu gmin powiatu stargardzkiego położoną w południowej części województwa zachodniopomorskiego, oddaloną ok. 60 km od Szczecina. Graniczy z gminami: Przelewice (powiat pyrzycki), Warnice (powiat pyrzycki), Pełczyce (powiat choszczeński), Choszczno (powiat choszczeński), Stargard (powiat stargardzki), Suchań (powiat stargardzki) i Barlinek (powiat myśliborski).

Miejscowość gminna Dolice znajduje się w centralnej części gminy i jest siedzibą władz gminnych.

Gmina Dolice jest jedną ze 114 gmin województwa, w tym jedną z 51 gmin wiejskich.

Zajmuje ona powierzchnię 237 km², na której znajduje się 26 miejscowości, z tego 23 wsie o randze sołectw. Gmina liczy 8025¹ mieszkańców, z czego 3988 osób stanowią kobiety.

Przez Gminę Dolice przechodzi droga wojewódzka nr 122. Gmina położona jest także blisko drogi krajowej nr 10, dzięki czemu istnieje możliwość szybszego przemieszczania się w kierunku Szczecina czy Bydgoszczy.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 34 osoby na 1 km². Liczba mieszkańców poszczególnych wsi wchodzących w skład gminy jest zróżnicowana i jedynie wieś Dolice można uznać jako dużą, podczas gdy pozostałe to miejscowości małe i średnie.

Jak wynika z poniższego zestawienia, liczba mieszkańców Gminy w badanym okresie (lata 2010-2014) co roku malała. Ogółem od 2010 r. ubyło 141 osób, tj. 1,72 %. Dlatego też w niektórych grupach wiekowych widać wyraźną tendencję spadku ilości osób w poszczególnych latach. Największy spadek zanotowano w grupie młodzieży w wieku szkolnym (10-19) - z 1154 w 2010 do 925 w 2014. Jest to spadek w wysokości aż 229 osób. Widać także nieznaczny wzrost kobiet w wieku emerytalnym, których przybyło o 48 osoby w latach 2010 - 2014, podobnie jak mężczyzn, których przybyło o 50 osób (wiek emerytalny powyżej 65 roku życia). W pozostałych kategoriach wiekowych zanotowano na przestrzeni ostatnich lat niewielki trend spadku liczebności.

Dotyczy to zarówno kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym i mężczyzn w wieku emerytalnym. W grupie wiekowej 20 - 64 (kobiety) i 20 -64 (mężczyźni) zanotowano łączny spadek o 40 osób.

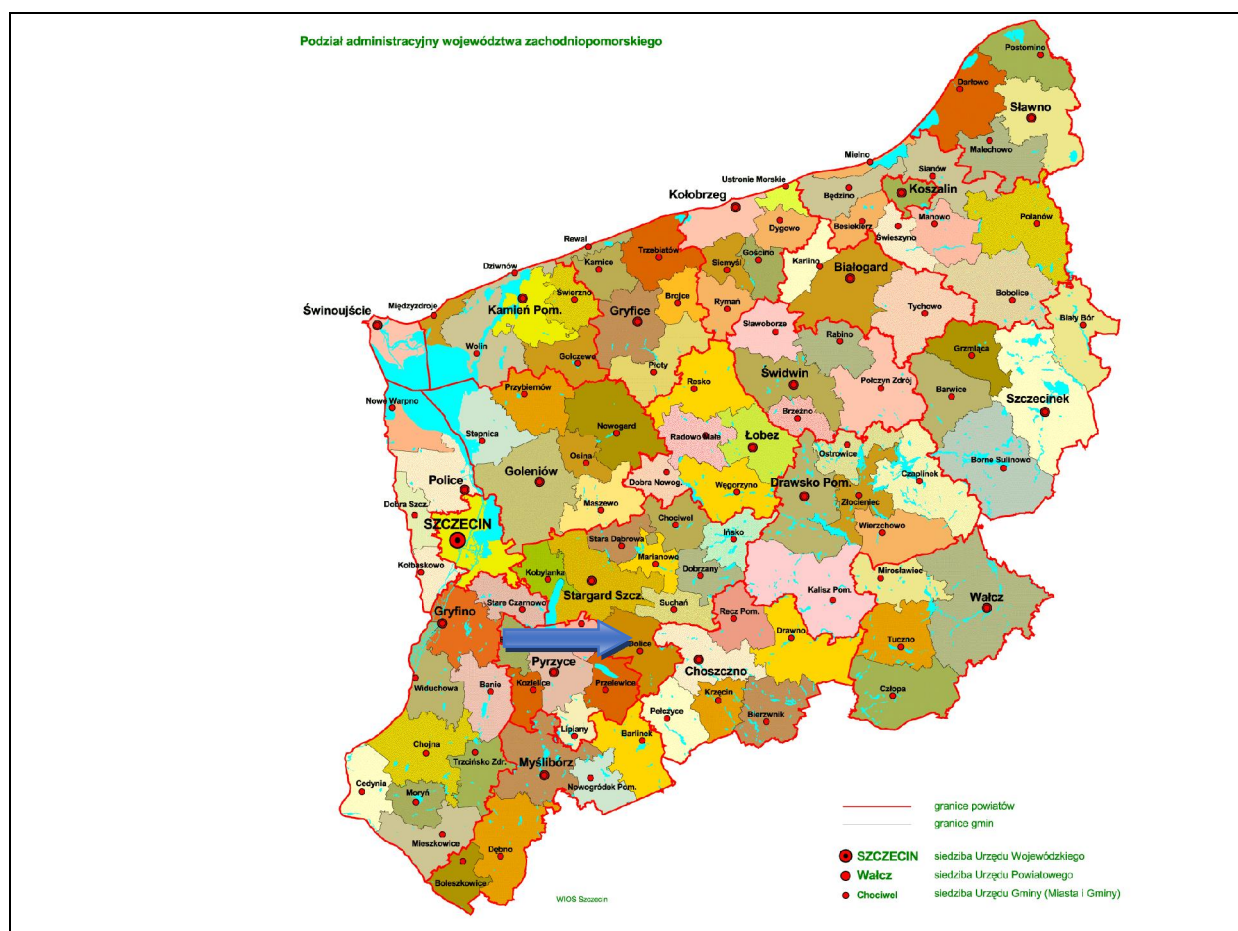
Pomimo spadków i wzrostów, ludność zamieszkała w Gminie wykazuje względną równowagę płci, chociaż analiza zróżnicowania w poszczególnych grupach wiekowych wykazuje pewną deformację. Uwidacznia się niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego i w wieku rozrodczym. Przewaga kobiet następuje dopiero po 60 roku życia.

Niedobór kobiet w grupach wieku produkcyjnego ma więc negatywne skutki dla reprodukcji ludności i dla ekonomicznego rozwoju gminy. Następstwem tego stanu jest m.in. zmniejszający się udział dzieci w wieku przedszkolnym i w zakresie dzieci uczęszczających do szkół podstawowych oraz spadek ilości zawieranych małżeństw. Stan opisany wyżej ma znaczący wpływ na zmniejszenie się przyrostu naturalnego.

---

¹ wg stanu na dzień 31.12.2014r. – dane na podstawie GUS – Bank Danych Regionalnych

Poniżej pokazano położenie Gminy Dolice na tle województwa zachodniopomorskiego:

źródło: opracowanie własne na podstawie <http://mapa.szukacz.pl>

Zmiany liczebności lokalnej społeczności w ostatnich 5 latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 1. Zmiany liczebności ludności w Gminie Dolice w latach 2010-2014

Liczba mieszkańców	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Dzieci w wieku 0-9	943	938	928	914	893
Młodzież w wieku 10-19	1154	1096	1036	983	925
Kobiety w wieku 20 – 64	2477	2472	2506	2518	2513
Mężczyźni w wieku 20 – 64	2714	2726	2722	2730	2718
Kobiety w wieku emerytalnym (65 +)	554	570	571	597	602
Mężczyźni w wieku emerytalnym (65 +)	324	322	330	339	374
Ogółem	8166	8124	8093	8081	8025

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS - BDL

Charakterystycznym zjawiskiem dla Gminy są migracje. W ostatnich latach widać nieznaczny odpływ ludności z obszaru gminy. Ujemne saldo migracji spowodowane jest przede wszystkim poszukiwaniem pracy przez młodych mieszkańców, której nie mogą znaleźć na terenie

Gminy, bądź w gminach ościennych. Najwięcej migracji jest notowanych do większych miast, gdzie łatwiej o znalezienie pracy, bądź podjęcie dalszego kształcenia.

W ostatnim pięcioleciu zarejestrowano zaledwie 1 przypadek migracji zagranicznej, natomiast 6 osób powróciło do Gminy po pobycie zagranicznym (dotyczy zameldowań).

Poniższa tabela wskazuje tendencje liczbowe w zakresie przyrostu naturalnego i migracji w Gminie w ostatnich 5 latach:

Tab. 2. Tendencje przyrostu naturalnego i migracji w Gminie Dolice w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	Lata				
	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia	103	90	97	83	74
Zgony	89	106	82	86	88
Saldo przyrostu naturalnego	14	-16	15	-3	-14
zameldowania w ruchu wewnętrznym	68	86	82	97	79
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	110	115	142	90	117
Saldo migracji w ruchu wewnętrznym	-42	-29	-60	7	-38
zameldowania z zagranicy	1	3	1	1	0
wymeldowania za granicę	0	0	0	0	1
Saldo migracji zagranicznych	1	3	1	1	-1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Poniższa tabela wskazuje podział ludności w omawianych grupach wiekowych na przestrzeni lat 2010 - 2014.

Tab. 3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem i przedziały wiekowe w latach 2010-2014

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wg płci						
	J. m.	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem						
ogółem	osoba	8166	8124	8093	8081	8025
mężczyźni	osoba	4131	4089	4071	4054	4037
kobiety	osoba	4035	4035	4022	4027	3988
w wieku przedprodukcyjnym						
ogółem	osoba	1817	1776	1732	1662	1603
mężczyźni	osoba	948	919	906	873	837
kobiety	osoba	869	857	826	789	766
w wieku produkcyjnym						
ogółem	osoba	5270	5243	5234	5258	5196
mężczyźni	osoba	2859	2848	2835	2842	2826
kobiety	osoba	2411	2395	2399	2416	2370
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	osoba	1079	1105	1127	1161	1226
mężczyźni	osoba	324	322	330	339	374
kobiety	osoba	755	783	797	822	852

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Dolice

W ostatnich 5 latach znacząco spadł udział osób w wieku przedprodukcyjnym w społeczności Gminy Dolice – stan na grudzień 2014 roku wskazuje, że ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 19,98% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy w roku 2010 wskaźnik ten był o 2,27 punktu procentowego wyższy. Zwiększył się z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym (choć w bardzo niewielki sposób), jak i poprodukcyjnym (tutaj już o 2,08 %). Jak wynika z powyższych zestawień, ludność gminy starzeje się. Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, jak również wyjazdy młodych w celach edukacyjnych, lub zarobkowych są głównymi przyczynami opisywanego zjawiska.

Tab. 4. Ludność % w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2014.

Rok	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
2010	22,25	64,54	13,21
2011	21,86	64,54	13,60
2012	21,40	64,67	13,93
2013	20,57	65,07	14,37
2014	19,98	64,75	15,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – DBL

Reasumując całość dotycząca zmian demograficznych zauważyć można, że:

- Populacja Gminy Dolice, wynosząca na koniec 2014r. – 8025 mieszkańców maleje, co jest rezultatem utrzymującego się od lat ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.
- Ujemnym saldem migracji charakteryzuje się ruch wewnętrzny oznaczający fakt, iż mieszkańcy przenoszą się do większych osadniczo miejscowości, które posiadają większy dostęp zarówno do usług, także publicznych, jak i infrastruktury na lepszym poziomie niż w mniejszych osadniczo wsiach.
- Wskazywane zmiany liczby oraz struktury ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców Gminy, w tym szczególnie osób w wieku przedprodukcyjnym, a także wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.
- Zmiany w strukturze ludności Gminy, polegające na wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, wpisują się w ogólną tendencję starzenia się społeczeństwa, co ma i będzie miało swoje skutki w obszarze polityki społecznej i edukacji także na obszarze Gminy Dolice.
- Migracje, zmniejszająca się liczba i struktura ludności mogą w przyszłości stać się problemem np. dla finansów publicznych Gminy (mniejsze podatki), stojącej w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych (większe oczekiwania dorastającej młodzieży z wyżu demograficznego i potencjalnych inwestorów).

2.2. Rynek pracy, przedsiębiorczość i rolnictwo

Na terenie Gminy Dolice stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie 10,4 % (ludność w wieku produkcyjnym). Na dzień 31.12.2014 zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Stargardzie było 548 osób.

Jak widać w poniższej tabeli, Gmina Dolice w porównaniu do innych gmin powiatu stargardzkiego charakteryzuje się średnią stopą bezrobocia, a liczba zarejestrowanych bezrobotnych z roku na rok spada. Wpływ na to mogą mieć coraz częstsze wyjazdy ludności do pracy w „bogatszych” krajach Unii Europejskiej. Poważnym problemem jest zjawisko bezrobocia niezarejestrowanego, tzw. ukrytego, co związane jest między innymi z posiadaniem gospodarstw rolnych o powierzchni poniżej 2 ha przeliczeniowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami właściciele takich gospodarstw mogą zarejestrować się jako osoby bezrobotne, lecz tego nie robią. Ponad połowa bezrobotnych to kobiety (53,10%). Poniżej przedstawiono informację o bezrobociu w przekroju Miast i Gmin leżących na terenie powiatu stargardzkiego – stan na 31.12.2014r. wśród osób w wieku produkcyjnym:

Tab. 5. Bezrobocie na terenie powiatu stargardzkiego – stan na 31.12.2014r.

Lp.	Miasto / Gmina	Ogółem		zamieszkali na wsi		% udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
		razem	kobiety	ogółem	kobiety	
1	M. Stargard	3111	1599	0	0	7,0 %
2	G. Stargard	696	376	696	376	8,3 %
3	MG. Chociwel	418	238	222	126	10,7 %
4	MG Dobrzany	354	212	321	193	10,7 %
5	G. Dolice	548	291	548	291	10,4 %
6	G. Kobylanka	194	101	194	101	6,0 %
7	G. Marianowo	221	125	221	125	10,5 %
8	G. Stara Dąbrowa	318	184	318	184	13,0 %
9	MG. Suchań	289	160	216	125	10,1 %
10	MG. Ińsko	246	148	120	68	10,7%
Powiat Stargardzki		6395	3434	2856	1589	8,1 %

Źródło: dane z WUP w Szczecinie

Na stan bezrobocia bezpośredni wpływ ma również:

- stopień wykształcenia ludności,
- niechęć mieszkańców do podnoszenia własnych kwalifikacji,
- niechęć do podjęcia pracy z najniższym średnim wynagrodzeniem,
- brak miejsc pracy na terenie Gminy i w jej otoczeniu.

Biorąc pod uwagę aktualny brak ofert pracy stałej dla wielu bezrobotnych, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych jest jedyną realną szansą na przetrwanie, chociaż przez pewien okres bezczynności zawodowej. Umożliwia to otrzymywanie dochodów z pracy, a w konsekwencji uzyskanie prawa do zasiłku dla osób bezrobotnych. Niestety, wielu bezrobotnych rezygnuje także i z tej formy na rzecz „szarej strefy” lub „szybkiego zarobku na czarno” poza

granicami kraju, bądź też korzysta z różnego rodzaju świadczeń udzielanych lokalnie przez pomoc społeczną.

Dlatego też ambicją władz Gminy Dolice stało się poszukiwanie sposobów na ożywienie gospodarcze terenów wiejskich, walkę z bezrobociem oraz tworzenie nowych miejsc pracy wykreowanych przez nowe podmioty gospodarcze. Uważa się bowiem, że proces przechodzenia od polityki rolnej do wielofunkcyjnego rozwoju wsi jest szansą dla ludności wiejskiej.

Uzasadnione wydaje się także twierdzenie, że w najbliższych latach wystąpi zmiana struktury zatrudnienia na korzyść sektora usług.

Zauważalny jest niemalże wszędzie fakt, iż wyraźnie załamał się rynek pracy w handlu oraz ochronie zdrowia. Pierwsze zjawisko wiąże się z likwidacją wielu małych sklepików i hurtowni wskutek wypierania ich przez duże sieci dyskontowe, a tym samym dyktowanie warunków cenowych. Natomiast drugie zjawisko związane jest z reformą służby zdrowia oraz niskimi wynagrodzeniami, w porównaniu z tą samą pracą świadczoną poza granicami kraju. Wystąpiło także zjawisko redukcji zatrudnienia w tradycyjnych branżach usługowych.

Na różnicę pomiędzy zasobami pracy a wielkością zatrudnienia składają się: bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nie rejestrowani, bądź pracujący w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie wpływa istotnie na spadek bezrobocia, gdyż większość firm to firmy jednoosobowe.

Głównym problemem rynku pracy w Gminie pozostaje sprostanie w najbliższym pięcioleciu popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wysoką stopę bezrobocia i wkraczaniem młodych ludzi na rynek pracy. Do tej pory zauważalne jest negatywne zjawisko wyjazdów zagranicznych w poszukiwaniu pracy. Tendencja ta powoduje zmniejszanie się liczby specjalistów w różnych dziedzinach, których już w chwili obecnej zarówno w Gminie, jak i w Polsce wyraźnie brakuje. Dlatego też chcąc zatrzymać młodych ludzi na miejscu, należy stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju inicjatyw prywatnych, oferowania atrakcyjnych stanowisk za godziwą pensję, jak również dostarczenie infrastruktury odpowiadającej oczekiwaniom mieszkańców.

Widząc w Gminie tendencję do zmniejszania się bezrobocia należy uczynić z tego dodatkowy atut – oznakę polepszających się warunków życia jej mieszkańców i dalsze inwestowanie posiadanych zasobów pieniężnych w infrastrukturę. Nie ulega wątpliwości, że mieszkańcy i przedsiębiorcy (obecni i potencjalni) z pewnością oczekują takich działań.

Kolejną część diagnozy poświęcono zagadnieniu przedsiębiorczości w Gminie Dolice, która ukazuje potencjał rozwojowy i tendencje występujące w tym obszarze.

W Gminie Dolice funkcjonuje jedna duża jednostka gospodarcza – Agrofirma Witkowo oraz wielu małych przedsiębiorców. Uznaje się, że na terenie Gminy istnieje zbyt mało podmiotów gospodarczych. W okresie ostatnich 10 lat na terenie Gminy pojawili się inwestorzy zewnętrzni, którzy planują budowę farm wiatrowych. Chociaż będą to przedsięwzięcia wydatnie powiększające dochody budżetowe Gminy, w żaden sposób nie wpłyną na ilość miejsc pracy na danym terenie. Na obszarze Gminy brakuje także organizacji aktywnie wspierających przedsiębiorczość. Nie sięgają tu również z działalnością organizacje i instytucje mające swoje siedziby w Szczecinie bądź Koszalinie.

Gmina Dolice to obszar o rozwiniętej funkcji rolniczo-leśnej z atrakcyjnymi krajobrazowo i przyrodniczo terenami, stwarzającymi możliwości turystycznego ich wykorzystania. Ponadto z uwagi na bliskość strefy inwestycyjnej w Stargardzie Szczecińskim i możliwość bezpośredniego zatrudnienia na jej terenie, wskazane wyżej usługi nie są rozwijane. Mieszkańcy preferują stabilne zatrudnienie na etacie, aniżeli własne poszukiwanie pozycji na rynku dóbr i usług w ramach prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek. Jeżeli już się decydują na własną działalność, to dominującą pozycję zajmuje handel i usługi.

Na terenie gminy funkcjonują obecnie 482 podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON (stan na 31.12.2014). Prawie 98 % z nich należy do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, większość z nich działa w formie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Podmioty gospodarcze wg sektorów własności to:

- sektor publiczny ogółem – 12 podmiotów
- sektor prywatny – 470 podmiotów, w tym:
  - a) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 386 podmiotów
  - b) spółki handlowe – 17 podmiotów
  - c) spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego – 8 podmioty
  - d) spółdzielnie – 7 podmiotów
  - e) stowarzyszenia i organizacje społeczne – 24 podmioty

O charakterze lokalnej gospodarki wiele mówi również struktura branżowa. Została ona przedstawiona poniżej:

Tab. 6. Podmioty gospodarcze w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014 wg sekcji i działów PKD

Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych					
	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	451	456	467	481	482
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i Rybactwo	27	27	26	26	22
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	40	35	35	38	39
Sekcja F Budownictwo	97	123	128	130	128
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	108	104	100	104	105
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	38	39	39	39	37
Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	14	13	14	14	13
Sekcja J Informacja i komunikacja	1	1	1	1	1
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	15	9	10	10	10
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	26	24	24	24	24
Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	9	11	8	11

Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10	9	9	10	11
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	6	6	6	6	6
Sekcja P Edukacja	8	8	10	12	11
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23	22	22	23	28
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	4	10	10	10
Sekcja S i T Pozostała działalność usługowa	22	23	22	26	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności, zauważyć można, iż najczęściej podmiotów gospodarczych jest zarejestrowanych w sektorach handlu i drobnych usług, także tych związanych z budownictwem i transportem – razem ok. 270 firm. Struktura taka ma swoje uzasadnienie w stosunkowo niskich nakładach związanych z rozpoczęciem prowadzenia działalności w wymienionych sektorach i szybkim uzyskiwaniem przychodów.

W kolejnych działach liczba jednostek prowadzących działalność jest już znacznie mniejsza, na co wskazują powyższe dane. Poniższy wykres przedstawia podział podmiotów działających w ostatnich 5 latach w sektorze publicznym i prywatnym:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego -BDL

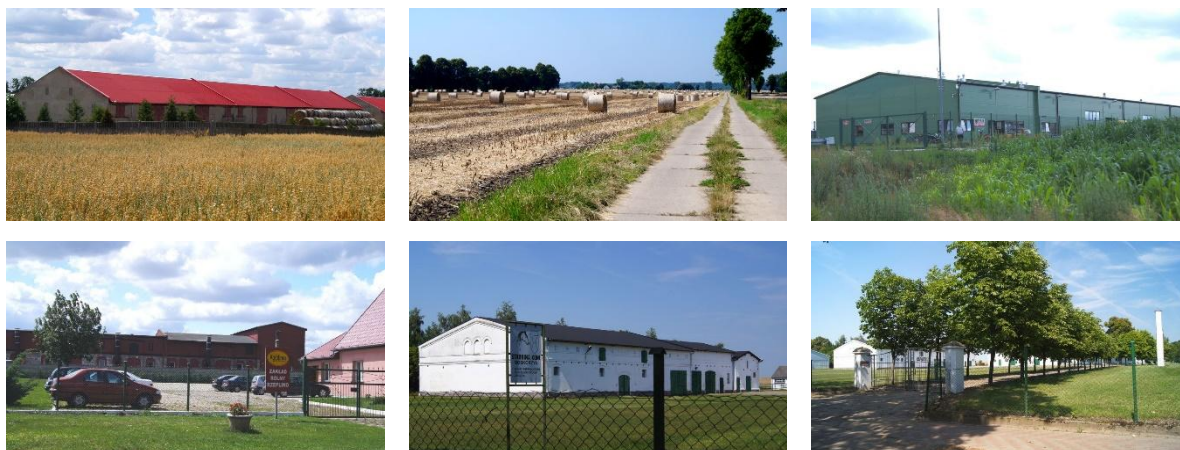
Wśród najważniejszych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy należy wymienić:

Tab. 7. Najważniejsze podmioty gospodarcze w Gminie Dolice

L.p.	Podmiot
1.	Spółdzielcza Agrofirma Witkowo
2.	GS „Samopomoc Chłopska”
3.	Agro-War Sp. z o.o.
4.	Rolhan Sp. z o.o.

źródło danych: dane przekazane z Urzędu Gminy Dolice

Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w Gminie Dolice jest rolnictwo. Stanowi ono źródło utrzymania dużej części ludności. Użytki rolne zajmują około 16.793 hektary, co stanowi 70,8 % całej powierzchni gminy. Większość z nich jest wykorzystywana jako grunty orne (13.617 ha). Użytki leśne zajmują obszar o powierzchni 5.033 ha, co stanowi 21,22 % powierzchni. Aż 5012 ha na obszarze Gminy Dolice należy do Agrofirmy Witkowo, która uprawia na ziemiach tych głównie pszenicę, rzepak, buraki cukrowe i kukurydzę, a także trawy na łąkach.

Strukturę zagospodarowania terenu Gminy Dolice ukazano na poniższych wykresach:

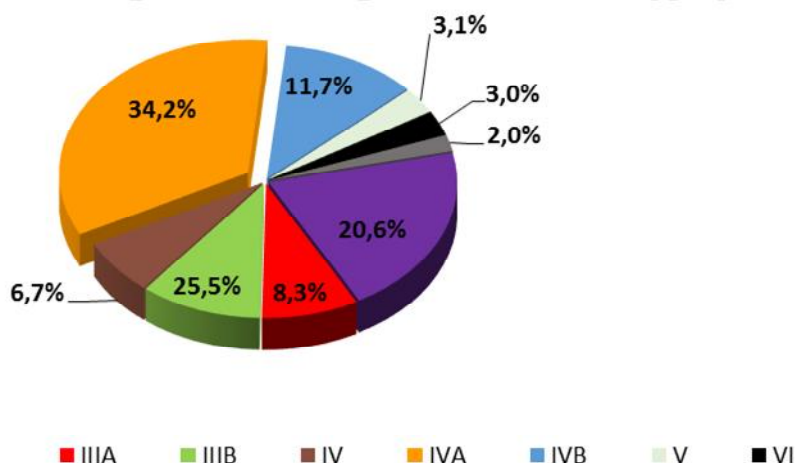

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego - BDL

Na terenie Gminy występują gleby żyzne, przeważnie 3-ego do 6-ego kompleksu przydatności rolnej. Obszar Gminy charakteryzuje się występowaniem gleb: pod względem bonitacji gruntów ornych od IIIa do VIz i pod względem bonitacji użytków zielonych od II do VIz.

Warunki gruntowe sprzyjają produkcji rolniczej. W odniesieniu do gruntów ornych gleby dobre – o wysokich klasach bonitacyjnych - klasy III i IV zajmują niemal 92 % ich całkowitej powierzchni. Gleby słabe i najslabsze klasy V i VI stanowią resztę powierzchni gruntów ornych – jest to obszar ok. 6,1 % powierzchni Gminy czyli ok 1,4 tys. hektarów.

Podział gleb według klas bonitacyjnych

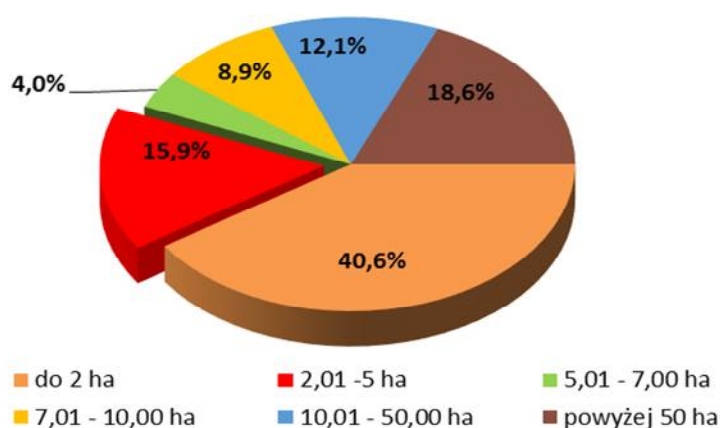

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Gminy Dolice

Wzrostowi efektywności produkcji rolnej nie sprzyja również utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Wśród 429 gospodarstw zaledwie ok. 30% (132) posiada powierzchnię większą niż 10 hektarów, co pozwala na osiąganie zysków z efektów skali produkcji rolnej. Można przypuszczać, że gospodarstwa poniżej 5 hektarów, których jest na terenie Gminy aż 242, w znacznej części nie stanowią głównego źródła utrzymania ich właścicieli.

Struktura gospodarstw rolnych według wielkości

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Gminy Dolice

Średnia powierzchnia gruntów w gospodarstwie rolnym w 2015 roku w Gminie kształtuje się na poziomie około 5 ha, co w polskich warunkach jest wynikiem poniżej średniej krajowej, wynoszącej 10,49 ha oraz zdecydowanie poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej w roku 2015 w zachodniopomorskim – 30,00 ha. Na tym tle struktura powierzchniowa gospodarstw na obszarze Gminy Dolice prezentuje się słabo i może być przyczyną problemów związanych z efektywnością produkcji rolnej.

Charakter Gminy jest w dużej części rolniczy, występują dobre ziemie zbożowe i warzywne, a także istnieje możliwość produkcji żywności ekologicznie czystej. Produkcja rolna jest zróżnicowana. Hoduje się tu przede wszystkim drób i trzodę chlewną, a także bydło. Przeważa uprawa pszenicy ozimej, pszenżyta ozimego, rzepaku, a także roślin przemysłowych oraz w niewielkim stopniu warzyw okopowych. Swą przyszłość Gmina wiąże z rozbudową przedsiębiorstw sektora agroturystycznego i rolno-spożywczego związanego z tą branżą, mając nadzieję na dynamiczny rozwój w tych kierunkach.

W ostatnich latach w strukturze zasiewów nie nastąpiły istotne zmiany, a od kilku lat o jej kształcie decydują warunki przyrodnicze i tradycje uprawy.

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej po roku 2004 widać znaczący rozwój większych gospodarstw rolnych, które korzystają z dopłat bezpośrednich oraz stawiają na samorozwój. Małe gospodarstwa nie inwestują w swoją przyszłość i nie traktują swoich możliwości w kategoriach rozwojowych. Poniżej zaprezentowano tabelę obrazującą zasiewy i hodowle w Gminie Dolice wg spisu rolnego, który miał miejsce w roku 2010.

Tab. 8. Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa oraz pogłowia zwierząt gospodarskich w Gminie Dolice na podstawie spisu rolnego w 2010 roku

Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa		
gospodarstwa rolne ogółem		
ogółem	ha	7318,90
zboża razem	ha	4674,18
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	4667,18
pszenica ozima	ha	2947,62
pszenica jara	ha	268,90
żyto	ha	220,98
jęczmień ozimy	ha	349,85
jęczmień jary	ha	231,99
owies	ha	54,27
pszenżyto ozime	ha	499,06
pszenżyto jare	ha	31,65
mieszanki zbożowe ozime	ha	1,92
mieszanki zbożowe jare	ha	60,93
kukurydza na ziarno	ha	7,00
ziemniaki	ha	32,58
uprawy przemysłowe	ha	2588,49
buraki cukrowe	ha	419,27
rzepak	ha	2136,22

strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	2,67
Pogłowie zwierząt gospodarskich w sztukach dużych gospodarstwa rolne ogółem		
gospodarstwa utrzymujące zwierzęta gospodarskie	-	91
pogłowie zwierząt w sztukach dużych (SD)	szt.	797
Pogłowie zwierząt gospodarskich (bydło, trzoda chlewna, konie, drób) gospodarstwa rolne ogółem		
liczba gospodarstw		
bydło razem	-	42
bydło krowy	-	33
trzoda chlewna razem	-	60
trzoda chlewna lochy	-	48
konie	-	0
drób ogółem razem	-	62
drób ogółem drób kurzy	-	58
zwierzęta gospodarskie		
bydło razem	szt.	425
bydło krowy	szt.	148
trzoda chlewna razem	szt.	1277
trzoda chlewna lochy	szt.	133
konie	szt.	0
drób ogółem razem	szt.	6570
drób ogółem drób kurzy	szt.	2036

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych, spis rolny w 2010 roku

Wartym podkreślenia jest również fakt, że w Gminie Dolice wiele zwierząt gospodarskich hodowanych jest przez Agrofirmę Witkowo, której siedziba znajduje się na terenie Gminy Stargard. Dlatego też w oficjalnych statystykach Gminy Dolice brakuje informacji o hodowli i produkcji bydła mięsnego i mlecznego, trzody chlewnej i norek, która ma miejsce na tym obszarze (wieś Przewłoki, Lipka, Morzyca, Krępczewo, Trzebień, Rzeplino, Brałęcín). Poniżej przedstawiono dodatkową tabelę zbiorczą hodowli zwierząt w Gminie Dolice, tylko w zakresie Agrofirmy Witkowo:

Tab. 9. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Dolice hodowanych przez Agrofirmę Witkowo

zwierzęta gospodarskie		Stan obecny
Drób (brojlery) – produkcja roczna 2.100.000 szt.	szt.	335.000
Bydło mięsne	szt.	2.230
Bydło mleczne	szt.	2.260
Trzoda chlewna razem	szt.	25.900
W tym trzoda chlewna lochy	szt.	1.320
Norki, w tym samice 52.000	szt.	330.000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Agrofirmy Witkowo, dane za 2014

Reasumując cały dział dotyczący rynku pracy, przedsiębiorczości i rolnictwa
zauważyć można, że:

- 10,4 % osób w wieku produkcyjnym w Gminie Dolice to osoby bezrobotne, co jest wynikiem gorszym niż średnia powiatu stargardzkiego wynosząca 8,1 % i świadczy o wymiarze niewykorzystanego potencjału ludzkiego, który mógłby dostarczać w postaci podatków dochody na rzecz Gminy, a tymczasem często wymaga ponoszenia dodatkowych wydatków publicznych w postaci zasiłków dla bezrobotnych i świadczeń pomocy społecznej.
- Ponad połowa wszystkich bezrobotnych to ludzie młodzi, a większość z nich to kobiety, co w efekcie może skutkować zarówno wykluczeniem społecznym jak i utrwaleniem się niekorzystnych tendencji w obszarze demografii w postaci zarówno ujemnego przyrostu naturalnego jak i emigracji do większych ośrodków w celach zarobkowych.
- W Gminie Dolice działają 482 podmioty gospodarcze. Gmina legitymuje się średnim wskaźnikiem podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców (601) z tendencją zwykłą, dlatego rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców stanowić powinien priorytetowe zadanie Gminy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.
- Rolnictwo w Gminie Dolice stanowi ważną gałąź gospodarki lokalnej - dominują gospodarstwa małe, a średnia ich powierzchnia wynosi ok 5,5 ha; w większości z nich dokonywane są zasiewy pszenicy ozimej, rzepaku.

2.3. Infrastruktura techniczna

Kolejnym diagnozowanym obszarem jest infrastruktura techniczna. W obszarze tym scharakteryzowano dostęp do sieci komunalnych: wodociągów, instalacji kanalizacyjnej i gazowej, elektroenergetycznej i teleinformatycznej. Wszystkie te elementy mają wpływ na jakość życia oraz komfort, wpływając częstokroć na procesy migracyjne i rozwój działalności gospodarczej w Gminie. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest jednym z głównych wyznaczników poziomu życia i możliwości rozwoju gospodarczego danego obszaru.

Wodociąg

Zaspokajanie potrzeb przez system wodociągowy – wiąże się ze spełnieniem dwu imperatywów (norm):

- zachowania wymagań jakościowych wobec wody dostarczanej na różne cele,
- zapewnienia dostarczania wody w oczekiwanej, racjonalnie uzasadnionej potrzebami ilości.

Wody występujące w przyrodzie narażone są na różnorakie zanieczyszczenia, rozumiane jako nadmierne – w stosunku do dopuszczalnych dla danego rodzaju użytkowania wód – stężenia związków mineralnych, organicznych lub bakterii.

Większość wód zanieczyszczonych można przystosować do użycia w drodze procesów uzdatniających (fizyko – chemicznych) w Stacjach Uzdatniania Wody (SUW).

Sieć wodociągowa na terenie Gminy wykonana jest z rur PCV, stalowych i azbestowo – cementowych i obsługuje niemalże 100 % ludności (99,8%).

Na terenie Gminy funkcjonuje 11 ujęć wody w następujących miejscowościach:

1. Boguszyce,
2. Brańcin,
3. Dolice,
4. Kolin,
5. Krępcowo,
6. Lipka,
7. Przewłoki,
8. Rzeplino,
9. Sądów,
10. Trzebień,
11. Żalęcino.

Zarówno zasoby dyspozycyjne warstw wodonośnych, jak i wydajności ujęć są obecnie wystarczające jak na potrzeby ludności.

Woda pochodząca z ujęć jest dobrej jakości, a stan techniczny sieci wodociągowej jest uznawany za dobry. W ostatnich latach w zakresie wodociągów zrealizowano 2 projekty dotyczące rozbudowy sieci wodociągowej. Pierwszy z nich dotyczył rozbudowy linii wodociągowej między miejscowościami Warszyn-Brzezina, Brzezina-Płoszkowo o wartości ok 440 tys. zł. Natomiast drugi projekt dotyczył rozbudowy sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Dolicach na odcinku ulic Dworcowa - Wiśniowa o wartości ok. 139 tys. zł. Oba projekty były współfinansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2007 – 2013, działanie – Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej. Zrealizowano także projekt dotyczący „Budowy sieci wodociągowej Dolice – Mogilica, Sądów – Sądówko o wartości ok 560 tys. dofinansowany podobnie jak ww. projekty z programu PROW.

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą zmiany, jakie zachodziły w sferze zaopatrzenia Gminy w wodę w ostatnich 5 latach:

Tab. 10. Wodociągi w Gminie Dolice w latach 2010-2014

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	53,8	53,7	53,9	58,4	58,5
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	897	897	897	897	906
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	189,5	208,8	242,1	225,5	229,1
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	7503	7464	7436	7425	7855
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	23,1	25,6	29,8	27,9	28,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, Bank Danych Regionalnych za okres 2010-2014

Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków

Zasięg obsługi Gminy siecią kanalizacyjną jest niższy od sieci wodociągowej, ale jak na warunki wiejskie stosunkowo wysoki, bowiem wynosi aż 85,77 km i obejmuje aż 90,57 % ludności Gminy.

Z istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej ścieki odprowadzane są rurociągami grawitacyjnymi i tłocznymi do zbiorczej oczyszczalni ścieków lokalizowanej w Dolicach. Typ oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna. Średni zrzut to 456 m³/d. Do oczyszczalni dopływają ścieki z Dolic, Warszyna, Brzeziny, Brańcina, Dobropola, Krępcewa, Płoszkowa, Rzeplina, Morzycy, Moskorzyna, Kolina i Strzebielewa. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Mała Ina.

Ścieki z miejscowości nieposiadających kanalizacji sanitarnej gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szamba), które okresowo wywożone są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni. Mieszkańcy korzystają także z indywidualnych przydomowych oczyszczalni.

W ostatnich latach z udziałem środków z PROW - Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013, działanie - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej Gmina zrealizowała zadanie polegające na budowie kanalizacji Brańcina - Rzeplino o wartości 1.861.965 zł. Zadanie to zwiększyło znacząco odsetek osób korzystających z kanalizacji. Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą zmiany w ostatnim 5 - leciu w zakresie objętym niniejszym obszarem:

Tab. 11. Kanalizacja sanitarna w Gminie Dolice w latach 2010 -2014

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	62,3	77,7	85,54	85,77	85,77
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	579	570	619	692	700
ścieki odprowadzone	dam3	117	143	157	166	163
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	4432	7418	7418	7418	7268

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, BDL za okres 2010-2014 oraz dane z Gminy Dolice

Gospodarka odpadami

Organizacja i nadzór nad gospodarką odpadami komunalnymi w Gminie Dolice należy do Związku Gmin Dolnej Odry, który wykonuje określone w ustawie prawa i obowiązki organów gmin należących do związku na podstawie Statutu Związku Gmin Dolnej Odry (Dz. Urz. Wojew. Zachodn. z 2003 r. Nr 24 poz. 326 z póź. zm.) oraz art. 3 ust.2 ustawy z dnia 13 września 1966 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013.1399). Zezwolenie na odbiór, usuwanie, transport odpadów komunalnych z terenu Gminy posiadają podmioty, które legitymują się wpisem do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Zorganizowanym systemem zbiórki objętych jest 100 % mieszkańców gminy. Na terenie Gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów.

Gminne składowisko odpadów w Dolicach nie funkcjonuje i decyzją Starostwa Powiatowego zostało zamknięte w maju 2007 roku.

Ciepłownictwo i gazyfikacja

W latach 1994 – 2002 w ramach programu gazyfikacji Gminy doprowadzono gaz ziemny Gz 50 (średniego ciśnienia) do 20 miejscowości, co daje obecnie możliwości korzystania z tego źródła energii dla ponad 90 % mieszkańców całej Gminy, z czego z sieci tej korzysta obecnie ok 40 % osób.

Łączna długość sieci gazowych na terenie Gminy wynosi ponad 100 km.

Określenia zasobów sieci gazowej i ilości osób korzystających z sieci w ostatnich 5 latach dokonano w poniższej tabeli:

Tab. 12. Sieć gazowa i jej rozwój w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
URZĄDZENIA SIECIOWE						
długość czynnej sieci ogółem w m	m	110820	110905	110905	111117	111329
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	16648	16648	16648	16648	16648
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	94172	94257	94257	94469	94681
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	903	915	917	919	921
odbiorcy gazu	gosp.	956	960	952	966	981
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	637	639	632	632	687
zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	841,30	753,90	808,3	638,2	704,3
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	741,4	704,9	612,3	577,4	621
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3435	3410	3386	3381	3414
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
gaz	%	42,1	42,0	41,8	41,8	42,5
Sieć rozdzielcza na 100 km²						
sieć gazowa	km	39,7	39,7	39,7	39,8	39,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS-u, BDL za okres 2010-2014 oraz dane z Gminy Dolice

Elektroenergetyka

Gmina Dolice zasilana jest napięciem 15 kV z sieci państwowej energetyki poprzez linie napowietrzne. Sieć ta zasilana jest poprzez stacje transformatorowe zlokalizowane we wszystkich większych miejscowościach Gminy i zaopatruje w 100% odbiorców indywidualnych oraz podmioty gospodarcze. Sieć energetyczna obsługiwana jest przez Grupę Energetyczną ENEA S.A. O/T w Szczecinie i wymagać ona będzie w przyszłości znacznych nakładów finansowych na jej modernizację w zakresie zastąpienia napowietrznych linii na podziemną sieć kablową, szczególnie w obrębie miejscowości.

Generalnie na obszarze Gminy nie występują problemy z utrzymaniem napięcia w sieci. W przypadku potrzeby podłączenia użytkowników o dużym poborze mocy w innych miejscowościach Gminy istnieje możliwość zrealizowania przez ENEA nowych trafostacji.

Na terenie Gminy w miejscowości Kolin na rzece Mała Ina funkcjonuje elektrownia wodna, a w obrębie miejscowości Kolin, Szemielino i Żalęcino (jako jedna inwestycja) oraz Dolice, Pomietów, Dobropole (jako kolejne przedsięwzięcie) z uwagi na istniejące, sprzyjające warunki do lokalizacji niekonwencjonalnych źródeł energii, tj. elektrowni wiatrowych (tzw. farm wiatrowych) planowana jest ich budowa przez firmy zewnętrzne.

Dodatkowo w planach Gminy Dolice jest:

- budowa farmy fotowoltaicznej, która pozyskiwać będzie energię na potrzeby własne obiektów użyteczności publicznych i oświetlenia ulic (inwestycja publiczna) oraz
- budowa biogazowni, która bazować będzie na odpadach rolniczych (kukurydza, trawa, inne zbędne materiały organiczne) – inwestycja prywatna.

Drogi

Na terenie Gminy Dolice istnieje dość dobrze rozbudowana sieć dróg. Jednakże ich stan techniczny nie jest w pełni zadowalający. Głównymi szlakami przechodzącymi przez teren Gminy są: droga wojewódzka nr 122 łącząca Krajnik Dolny z Piasecznikiem - długość drogi przebiegającej przez obszar Gminy Dolice to 11,7 km. Jest to droga tranzytowa, którą odbywa się głównie transport ładunków ciężarowych. Droga ta ma istotny wpływ na kształtowanie zewnętrznych powiązań Gminy.

Stan techniczny tej drogi określany jest jako dobry. Posiada ona nawierzchnię bitumiczną, jest dobrze oznakowana i we właściwy sposób utrzymywana.

Sieć lokalną transportu drogowego tworzą natomiast przede wszystkim drogi powiatowe (ok 107,5 km) oraz w niewielkim stopniu gminne (28,998 km). Gmina posiada także dużą ilość przejętych od Skarbu Państwa dróg polnych, które wymagają albo nakładów finansowych, albo zmiany sposobu użytkowania.

Układ dróg wymaga modernizacji w celu poprawienia jego drożności, a przede wszystkim poprawy parametrów jakościowych. Na terenie Gminy nie istnieje system komunikacji wewnętrznej. A system komunikacji zewnętrznej tworzy sieć PKP oraz prywatni przewoźnicy, którzy realizują zadania w zakresie transportu zbiorowego.

Aby poprawić stan techniczny niektórych dróg w ostatnich latach Gmina Dolice w partnerstwie z Powiatem lub samodzielnie zrealizowała inwestycje:

- a) w roku 2011 – współfinansowanie zadania inwestycyjnego z powiatem: droga na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1777Z na długości 1,0 km w kierunku Morzycy wraz z mostem oznaczonym jako MD 2 i mostem oznaczonym jako MD 3 wraz z elementami bezpieczeństwa ruchu na całej długości dróg (wieś Kolin) w kwocie 20.000 zł z budżetu Gminy Dolice.
- b) w roku 2013 - współfinansowanie zadań inwestycyjnych z powiatem stargardzkim: droga na odcinku Dolice-Sądów, chodnik w Brałęczynie, chodnik w Dolicach przy udziale środków z budżetu Gminy w kwocie 300.000 zł.
- c) W roku 2013 – budowa fragmentu drogi w Kolinie wiodącej do stadionu przy udziale środków z budżetu Gminy w kwocie 54.000 zł (w tym 15.598 zł w ramach funduszu sołectkiego).

- d) w roku 2014 - Rozbudowa i budowa drogi powiatowej nr 1716Z Stargard Szczeciński - Witkowo - Dolice - granica powiatu. Wykonanie etapu E - przejście przez miejscowość Morzyca wraz z budową mostu przy udziale środków z budżetu Gminy w kwocie 754.508 zł.
- e) w roku 2014 - Remont i ulepszenie autobusu szkolnego przy udziale środków z budżetu Gminy w wysokości 181.139 zł. Zadanie miało na celu poprawę bezpieczeństwa i warunków przewożenia dzieci w Gminie Dolice.

Tab. 13. Zestawienie dróg w Gminie Dolice

Nr drogi	Opis odcinka		Długość [km]
	Nazwa	Przebieg w powiecie	
Drogi wojewódzkie			
122	Krajnik Dolny - Piasecznik	Dolice - Piasecznik	11,7
Razem drogi wojewódzkie			11,7
Drogi powiatowe			
1608Z	granica z gm. Warnice - Żalęcino - Moskorzyn - do drogi wojew. Nr 122		6,1
1711Z	granica z gm. Stargard - Krępczewo - Rzeplino - granica z gm. Choszczno		11,3
1714Z	granica z gm. Stargard - Strzebielewo		1,0
1716Z	granica z gm. Stargard - Kolin - Morzyca - Dolice - Dobropole Pyrz. - Brzezina - granica z gm. Pełczyce		24,2
1775Z	granica z gm. Warnice - Przewłoki - Strzebielewo - Krępczewo		5,9
1777Z	Krępczewo - Kolin - Szemielino - Żalęcino		9,4
1778Z	granica z gm. Przelewice - Warszyn - granica z gm. Pełczyce		2,6
1779Z	od dr. nr 122 - Pomietów do skrz. z dr. 1788Z		2,23
1780Z	Skrzany - Dobropole Pyrz. - do skrzyżowania z drogą 1716Z		5,5
1781Z	Warszyn - Brzezina		2,2
1782Z	Dolice - Brałęczin		5,7
1784Z	Dolice - Komorowo - Sądów		6,0
1785Z	Sądów - Ziemomyśl A - granica z gm. Choszczno		5,5
1786Z	Płoszkowo - Brzezina		6,0
1787Z	Brałęczin - Lipka		1,8
1788Z	od skrz. z dr nr 1779Z - Pomietów		6,9
1789Z	Rzeplino - Trzebień - Dolice		7,4
Razem drogi powiatowe			109,73
Drogi gminne			
540001Z	Morzyca (skrz. z drogą 1716Z) - stacja kolejowa Morzyca (545 m)		0,545
540003Z	Boguszyce - Pomietów		2,286
540004Z	Pomietów - Przywodzie do granicy gminy		1,360
540005Z	Dobropole Pyrzyckie - dz. 165, 169		0,796
540050Z	Dolice ul. Ogrodowa		1,105
540051Z	Dolice ul. Dworcowa		1,065
540052Z	Dolice ul. Wiśniowa		0,931
540053Z	Dolice ul. Kolonia		0,388
Inne drogi wewnętrzne stanowiące własność Gminy			
Dz.176/1, 176/2	Sądów - Sądówko - Gleźno do granicy gminy		3,949

Dz. 615, 616, 14	Kolin - Przewłoki	2,901
Dz. 308	Dolice ul. Wiejska	0,167
Dz. 193	Brańcin - Rzeplino	2,719
Dz. 8, 167, 197, 108	Brańcin - Trzebień	3,195
Dz. 207, 200	Rzeplino - Żukowo do granicy gminy	1,594
Dz. 15	Ziemomyśl B - do skrzyż. z drogą 1785Z	1,619
Dz. 73	skrzyż. z drogą 1711Z - skrzyż. z drogą 1782Z (Brańcin)	0,850
Dz. 51	Skrzany (skrzyż. z drogą 1780Z) - w stronę gm. Przelewice	1,734
Dz. 224	Kolonia Kolin - skrzyż. z drogą 1716Z (droga przy Mieszalni Pasz)	0,609
Dz. 208/4	Kolonia Kolin - skrzyż. z drogą 1716Z	1,185
Razem drogi gminne i wewnętrzne		28,998
Razem wszystko w km		150,428

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Dolicach

Kolej

Przez Gminę przechodzi linia kolejowa znaczenia państwowego E-59 relacji Świnoujście - Szczecin-Stargard Szczeciński - Choszczno - Poznań - Wrocław - granica państwa. Linia ta wpisana jest w układ sieci międzynarodowych. Obecnie w Gminie czynne są 2 stacje: Dolice i Kolin oraz 3 przystanki: Strzebielewo Pyrzyckie, Morzyca i Ziemomyśl A.

Reasumując cały dział dotyczący infrastruktury technicznej

zauważyć można, że:

- Odsetek ludności Gminy Dolice korzystającej z sieci wodociągowej wynosi 99,8 % przy długości 58,5 km, natomiast do sieci kanalizacyjnej ma dostęp 90,57 % ludności przy długości sieci 85,77 km. W zakresie sieci gazowej wielkość ta kształtuje się na poziomie ok 40 %. Pomimo tak dużych wskaźników planowane są kolejne inwestycje, które wpłyną na podniesienie jakości i komfortu życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności osadniczej Gminy Dolice.
- Gmina Dolice chętnie i skutecznie sięga po środki pozabudżetowe zasilając w ten sposób budżet Gminy, a tym samym zmniejsza udział własny w wydatkach inwestycyjnych związanych z zadaniami infrastrukturalnymi.
- W Gminie Dolice intensywnie rozwija się OZE (odnawialne źródła energii) – w najbliższych latach wybudowane zostaną farmy wiatrowe w miejscowościach Kolin, Szemiłino i Żałęcino oraz Dolice, Pomietów, Dobropole dając zielone światło do dalszego rozwoju w tym obszarze. Dodatkowo inwestycje te poprawią kondycję finansową Gminy dzięki planowanym wpływom podatkowym, a to z kolei przełoży się na dalsze inwestowanie w różne obszary życia społecznego.
- W planach rozwojowych Gminy jest także budowa farmy fotowoltaicznej (inwestycja publiczna) w celu obniżenia kosztów funkcjonowania (energii) obiektów użyteczności publicznej i oświetlenia ulic w Gminie Dolice.
- Większą część dróg w Gminie stanowią drogi powiatowe, które po części są także finansowane z budżetu Gminy Dolice. Pomimo tego ich stan jest ciągle niezadowolający i wymaga ponoszenia dalszych wydatków oraz poszukiwania zewnętrznych form finansowania.

2.4. Infrastruktura społeczna

Edukacja

W Gminie Dolice istnieje 5 szkół publicznych:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Dobropolu,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Dolicach (wraz z przedszkolem),
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzeplinie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Sądowie, oraz
- Publiczne Gimnazjum w Dolicach.

Na terenie Gminy funkcjonuje także:

- Niepubliczny Punkt Przedszkolny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Rzeplinie,
- Niepubliczne Przedszkole „Bajkowy Świat” w Dolicach.

Ogółem do szkół podstawowych i gimnazjum uczęszcza 680 uczniów oraz 120 dzieci w wieku przedszkolnym.

Poniżej dokonano opisu poszczególnych placówek w Gminie.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Dobropolu

Do szkoły uczęszcza w chwili obecnej 95 dzieci, nad którymi edukacyjną opiekę sprawuje 19 nauczycieli na 11,4 etatach. Dodatkowo w szkole funkcjonuje oddział przedszkolny, w którym kształcą się 19 przedszkolaków. Szkoła posiada 6 oddziałów szkolnych. W ostatnim – 2014 roku koszt funkcjonowania placówki wyniósł 1.033.582 zł. co w przeliczeniu na ucznia dało kwotę 9.066,51 zł. Stan techniczny budynku w chwili obecnej jest zadowalający.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Dolicach

Szkoła posiada 13 oddziałów szkolnych. Nad 185 uczniami opiekę sprawuje 40 nauczycieli zatrudnionych na 19 etatach nauczycielskich. W szkole funkcjonują także 3 oddziały przedszkolne,

24

w których uczy się 42 przedszkolaków. W ostatnim roku koszt funkcjonowania placówki edukacyjnej wyniósł 1.950.871 zł. co w przeliczeniu na jednego ucznia (łącznie z przedszkolakami) dało kwotę 8.594,15 zł. Stan techniczny budynku w chwili obecnej jest zadowalający.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Rzeplinie

Szkoła posiada 11 oddziałów szkolnych. Nad 168 uczniami opiekę sprawują nauczyciele zatrudnieni na 17,82 etatach nauczycielskich. W szkole funkcjonują także 2 oddziały przedszkolne, w których uczy się 45 przedszkolaków. W ostatnim roku koszt funkcjonowania placówki edukacyjnej wyniósł 1.742.133 zł. co w przeliczeniu na jednego ucznia (łącznie z przedszkolakami) dało kwotę 8.179,03 zł. Stan techniczny budynku w chwili obecnej jest zadowalający.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Sądowie

Do szkoły uczęszcza w chwili obecnej 49 dzieci, nad którymi edukacyjną opiekę sprawują nauczyciele zatrudnieni na 8,72 etatach nauczycielskich. Dodatkowo w szkole funkcjonuje oddział przedszkolny, w którym kształcą się 14 przedszkolaków. Szkoła posiada 6 oddziałów szkolnych. W ostatnim – 2014 roku koszt funkcjonowania placówki wyniósł 773.672 zł. co w przeliczeniu na ucznia dało kwotę 12.280,51 zł. Stan techniczny budynku w chwili obecnej jest zadowalający.

Publiczne Gimnazjum w Dolicach

Do szkoły uczęszcza w chwili obecnej 183 uczniów, nad którymi edukacyjną opiekę sprawują nauczyciele zatrudnieni na 22 etatach nauczycielskich. Szkoła posiada 10 oddziałów szkolnych. W ostatnim – 2014 roku koszt funkcjonowania placówki wyniósł 2.075.544 zł. co w przeliczeniu na ucznia dało kwotę 11.341,77 zł.

Przy wszystkich obiektach szkolnych istnieją place zabaw wybudowane w ramach programu „Radosna szkoła”.

Przy Gimnazjum Dolice, Szkole Podstawowej w Rzeplinie, Szkole Podstawowej w Dobropolu funkcjonują hale sportowe a dodatkowo przy szkole w Rzeplinie boiska wybudowane w ramach programu Orlik, natomiast w Sądowie, Dolicach i Żalęcinie boiska wielofunkcyjne.

Poniżej przedstawiono zestawienie ogólne dotyczące szkół w Gminie Dolice wraz ze wskazaniem kosztów funkcjonowania w ostatnim roku.

Tab. 13. Zbiorcze zestawienie informacji o szkołach w Gminie Dolice

Jednostka miary	Gimnazjum Dolice	SP Dolice	SP Rzeplino	SP Sądów	SP Dobropole
Koszty 2014	2 075 544 zł	1 950 871 zł	1 742 133 zł	773 672 zł	1 033 582 zł
Liczba oddziałów szkolnych	10	13	11	6	6
Liczba uczniów	183	185	168	49	95
Liczba oddziałów przedszkolnych	-	3	2	1	1
Liczba przedszkolaków	-	42	45	14	19
Liczba etatów nauczycielskich	22	19	17,82	8,72	11,4
Łączna liczba dzieci: uczniowie i przedszkolaki	183	227	213	63	114
Koszt szkoły w przeliczeniu na jedno dziecko	11.341,77 zł	8.594,15 zł	8.179,03 zł	12.280,51 zł	9.066,51 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dolice

Kultura i sport

Sfera działalności kulturowej w Gminie funkcjonuje na wysokim poziomie. W Gminie Dolice działają biblioteki: Gminna Biblioteka Publiczna w Dolicach wraz z filiami w Kolinie, Rzeplinie, Sądowie i Żalęcinie oraz Gminne Centrum Integracji Społecznej i Profilaktyki (GCISiP) realizujące „zadania z zakresu demokracji lokalnej, a szczególności ruchu społecznego, kulturalnego, artystycznego, profilaktyki oraz integracji społecznej i zawodowej; dziedzictwa narodowego i kultury; ożywiania lokalnych i regionalnych tradycji kulturowych zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym mieszkańców Gminy Dolice. Do podstawowych zadań GCISiP należy także:

- ❖ Rozbudzanie, rozpowszechnianie i zaspokajanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży;
- ❖ Kształtowanie aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- ❖ Kultywowanie tradycji i tworzenie warunków rękodzieła artystycznego i ludowego;
- ❖ Tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego;
- ❖ Organizacja odpoczynku i rozrywki we własnym zakresie.

Edukacja kulturalna oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców Gminy Dolice polega na udziale w przedsięwzięciach kulturalnych organizowanych przez GCISiP. Są one organizowane cyklicznie, bądź też okolicznościowo.

Dzięki nim uczestnicy mogą być nie tylko obserwatorami, ale także współtwórcami życia artystycznego poprzez uczestnictwo w uroczystościach, konkursach, koncertach, wieczorkach tanecznych, jak również poprzez udział w różnorodnych formach zajęć stałych i warsztatowych.

Uczestnictwo w zajęciach przyczynia się do zdobywania nowych doświadczeń, umiejętności oraz wpływa na rozwój osobowości uczestników poprzez własną inwencję i zaangażowanie².

² Sprawozdanie z działalności Gminnego Centrum Integracji Społecznej i Profilaktyki

Na potrzeby ludności wiejskiej działają także świetlice w miejscowościach: Brańcin, Morzyca, Kolin, Pomietów, Krępczewo, Moskorzyn, Przewłoki, Brzezina, Ziemomyśl A, Żalęcino.

W latach 2010-2014 wyremontowano kilka świetlic na obszarach wiejskich, które pełnią tam rolę kulturalną, także w zakresie współpracy między mieszkańcami (Brańcin, Morzyca, Moskorzyn, Krępczewo, Kolin), a także zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami mieszkańców wybudowano od podstaw nowe obiekty we wsi: Przewłoki, Ziemomyśl A, Brzezina.

Oprócz tego na terenie Gminy wyposażono place zabaw w następujących 20 miejscowościach: 2 w m. Dolice, Dobropole, Sądów, Przewłoki, Brzezina, Żalęcino, Brańcin, Kolin, Morzyca, Moskorzyn, Płoszkowo, Strzebielewo, Ziemomyśl B, Pomietów, Mogilica, Ziemomyśl A, Warszyn, Szemielino, Skrzany, Krępczewo) w tym 15 w ramach funduszu sołectkiego (Dolice, Żalęcino, Sądów, Przewłoki, Brzezina, Brańcin, Kolin, Morzyca, Moskorzyn, Płoszkowo, Strzebielewo, Ziemomyśl B, Pomietów, Mogilica, Krępczewo). Place zabaw w większości miejscowości ogrodzono w ramach funduszu sołectkiego. Istnieją także place integracyjne w miejscowościach: Pomietów, Rzeplino, Morzyca, Moskorzyn, Mogilica, Brzezina, Dobropole.

Większość ze zrealizowanych inwestycji była współfinansowana ze środków unijnych w ramach programu PROW (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich) realizowana za pośrednictwem LGD „Ziemia Pyrzycka”, lub bezpośrednio z Urzędu Marszałkowskiego, a także z programu PO RYBY – poprzez LGR „Sieja”.

W zakresie sportu na terenie Gminy funkcjonują:

- 3 hale sportowe (Gimnazjum Dolice, Szkoła Podstawowa w Rzeplinie, Szkoła Podstawowa w Dobropolu),
- Stadion sportowy w m. Dolice, Stadion Orlik w m. Rzeplino, boiska wielofunkcyjne w Strzebielewie, Sądowie, Żalęcinie, Dolicach, oraz w Dobropolu Pyrzyckim.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy działają następujące organizacje pozarządowe:

Tab. 14. Zbiorcze zestawienie organizacji pozarządowych funkcjonujących w Gminie Dolice

Kluby sportowe:
Gminny Ludowy Klub Sportowy „Unia” - Dolice
Klub Sportowy „Jedność” - Przewłoki
Klub Sportowy „Gwiazda” - Żalęcino
Stowarzyszenie „Biali” Sądów
Klub Sportowy „Piast” - Kolin
Klub Sportowy „Iskra” - Warszyn
Stowarzyszenia:
Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych - Pomietów
Stowarzyszenie Rozwoju Krępcewa
Stowarzyszenie „Nie ma mocnych” - Rzeplino
Stowarzyszenie „Uwierzyć w Siebie” - Morzyca, Mogilica
Ochotnicza Straż Pożarna w Kolinie
Ochotnicza Straż Pożarna w Dolicach
Ochotnicza Straż Pożarna w Dobropolu Pyrz.
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Mała Ina” - Kolin
Stowarzyszenie „Wspólne Dobro” - Sądów
Inne organizacje:
Spółdzielnia Socjalna „Impuls” - Żalęcino
Koło Wędkarskie PZW „Brzana” Dolice
Koło Strzeleckie Dolice
Liga Ochrony Przyrody - Dolice
Zespoły muzyczne i taneczne:
Klub Seniora „Złota Jesień”
Zespół „Mali Doliczanie”
Zespół „Kalina”
Zespół „Chaos”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dolice

Turystyka i rekreacja

Gmina Dolice leży na Równinie Pyrzycko-Stargardzkiej. Całą północną granicę wyznacza rzeka Ina. Przez Gminę przepływa także jej dopływ - Mała Ina. Obie rzeki dostępne są dla kajaków. W południowo-wschodniej części położony jest rezerwat "Dęby Sądowskie".

Bazę wypoczynkową na terenie Gminy tworzy Zajazd Hubertus w Dolicach z bazą noclegową na 30 osób, salą konferencyjną na 50 osób. Na terenie obiektu znajdują się: garaże, parking strzeżony. Obsługa w języku: angielskim, niemieckim, rosyjskim.

Dodatkowo na terenie Gminy w miejscowości Dolice funkcjonuje Dworek Wiktoria z salą weselną na 180 osób, salą bankietową na 36 osób oraz miejscami noclegowymi dla 57 osób. W planach na przyszłość jest rozbudowa obiektu o centrum odnowy z basenem, salami odnowy biologicznej, itp.

Na terenie Gminy Dolice istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych.

Tab. 15. Zestawienie zabytków w Gminie Dolice

Lp.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT
1	Bralecin	park dworski
2	Bralecin	cmentarz przykościelny
3	Bralecin	kościół św. Brata Alberta
4	Bralecin	park dworski
5	Brzezina	park dworski
6	Dobropole Pyrzyckie	park dworski
7	Dobropole Pyrzyckie	pałac
8	Dolice	park dworski
9	Dolice	kościół Chrystusa Króla
10	Kolin	park dworski
11	Kolin	kościół Przemienienia Pańskiego
12	Krępcowo	zamek (ruina), otoczenie
13	Krępcowo	park dworski
14	Krępcowo	kościół MB Częstochowskiej
15	Lipka	kościół (ruina)
16	Lipka	park dworski
17	Lipka	cmentarz przykościelny
18	Mogilica	park dworski
19	Morzyca	zamek (do skreślenia z rej.)
20	Morzyca	wieża "Stary Piotr" (ruina)
21	Morzyca	kościół
22	Morzyca	park dworski
23	Moskorzyn	cmentarz przykościelny
24	Moskorzyn	park dworski
25	Moskorzyn	kościół św. Stanisława BM
26	Płoszków	park dworski

27	Pomietów	kościół (ruina)
28	Pomietów	cmentarz przykościelny
29	Rzeplino	park dworski
30	Rzeplino	kościół MB Różańcowej
31	Sądów	kościół św. Andrzeja Boboli
32	Sądów	park dworski
33	Sądów	pałac
34	Skrzany	park dworski
35	Strzebielewo	kościół św. Józefa Rzemieślnika
36	Warszyn	kościół św. Antoniego z Padwy
37	Warszyn	park dworski
38	Warszyn	pałac
39	Warszyn	wieża widokowa w parku dworskim
40	Ziemomyśl A	cmentarz przykościelny
41	Ziemomyśl A	park pałacowy
42	Ziemomyśl A	kościół (ruina)
43	Żałęcino	park dworski
44	Żałęcino	kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego

źródło danych: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków

Ochrona zdrowia

Świadczenia zdrowotne w Gminie są realizowane na ogół na zadowalającym poziomie, choć wiele osób krytycznie ocenia nieutrzymywanie standardów systemowych.

Generalnie egzamin zdaje system oparty o lekarza rodzinnego, dlatego powinien on być nadal intensywnie rozwijany. Sposób organizacji służby zdrowia często nie zapewnia rzeczywistej całodobowej opieki medycznej (poza Dolicami).

W Gminie Dolice usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej świadczy:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przy Janie” zatrudniający 3 lekarzy, którzy świadczą usługi w podstawowym zakresie lekarza rodzinnego. Porady specjalistyczne

można uzyskać w placówkach w Stargardzie Szczecińskim, Szczecinie, Choszcznie i Pyrzycach;

- Samodzielny Publiczny ZZOZ Stargard Szczeciński w zakresie usług ginekologicznych;
- Indywidualna Specjalistyczna Przychodnia Stomatologiczna – świadczy usługi w zakresie leczenia i profilaktyki wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz pozostałych mieszkańców Gminy, także w ramach Kontraktu Z NFZ;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Salus” S.C zatrudniający trzy pielęgniarki;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Szkolnej zajmujący się głównie opieką i profilaktyką zdrowotną nad uczniami szkół funkcjonujących na terenie Gminy.

Do korzystania z usług zakładów „Przy Janie” i „Salus” przypisanych jest ok. 4 tys. osób, co stanowi ok. 50 % mieszkańców całej Gminy. Pozostali mieszkańcy korzystają z usług innych zakładów zdrowotnych poza terenem Gminy.

Opieka i pomoc społeczna

Realizując zapisy ustawy o pomocy społecznej w Gminie Dolice funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który pomaga osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadania własne z zakresu pomocy społecznej wykonywane są w formie diagnozy środowiska, pomocy finansowej i rzeczowej oraz szeroko pojętej pracy socjalnej. Zadania zlecone to świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny.

Pomocy społecznej udziela się w Gminie Dolice osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.

Prawo do świadczeń przysługuje:

- 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód netto nie przekracza kwoty 542 zł, zwanej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej”,
- 2) osobie w rodzinie, w której dochód netto na osobę nie przekracza kwoty 456 zł, zwanej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie”,
- 3) rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej „kryterium dochodowym rodziny” – przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2 -15 ustawy o pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą.

Tab. 16. Środowiskowa pomoc społeczna oraz świadczenia rodzinne w Gminie Dolice w ciągu lat 2010-2014

ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA						
	jm	2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego						
ogółem	gosp.	487	425	416	415	415
poniżej kryterium dochodowego	gosp.	279	265	289	286	286
powyżej kryterium dochodowego	gosp.	208	160	127	129	129
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku						
ogółem	osoba	1853	1580	1504	1453	1498
poniżej kryterium dochodowego	osoba	1052	973	1044	1000	1000
powyżej kryterium dochodowego	osoba	801	607	460	453	453
ŚWIADCZENIA RODZINNE						
	jm	2010	2011	2012	2013	2014
Korzystający ze świadczeń rodzinnych						
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	583	546	491	453	418
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	1155	1063	977	903	903
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	1055	973	890	818	818
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	58,1	54,8	50,5	47,8	47,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Regionalnych

Budownictwo mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie nie odbiega zasadniczo od gmin sąsiadujących, jeśli chodzi o standard i wyposażenie. Głównym rodzajem budownictwa jest budownictwo indywidualne.

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje - takie jak: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienka, centralne ogrzewanie stanowi standard. Mieszkania wyposażone są głównie w gaz sieciowy lub propan-butan w butlach, tam gdzie takiej sieci brak.

Dystans, jaki dzieli Gminę od innych gmin i miast w zakresie wyposażenia mieszkań, jest średni. Mieszkania zwodociągowane są w około 100%.

Natomiast dostęp do kanalizacji ma ok 90 % ogółu mieszkańców. Dla pozostałych 7 miejscowości przewiduje się albo zbiorcze oczyszczalnie wiejskie, albo wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków, które w z uwagi na warunki są jedyną możliwością ekologicznego rozwiązania dzisiejszego stanu rzeczy, kiedy to brakuje dostępu do sieci.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż w roku 2012 władze Gminy Dolice oddały do użytku budynek mieszkalny przeznaczony dla 22 rodzin w miejscowości Rzeplino. 4 mieszkania przeznaczone zostały na cele komunalne, a 2 stanowią rezerwę w przypadku wystąpienia czynników losowych. Pozostałe mieszkania są sukcesywnie sprzedawane. Wartość inwestycji wyniosła ok 1,2 mln zł i była finansowana ze środków własnych oraz funduszu dopłat do budowy budynku mieszkalnego.

Wiek zasobów mieszkaniowych w Gminie Dolice jest zróżnicowany i prawie 3/4 przypada na okres po 1945 r. Stan techniczny budynków mieszkalnych można ogólnie ocenić jako dobry, choć wiele z nich nie spełnia wszystkich wymogów technicznych. Spośród ogółu budynków zdecydowana większość to budynki jednorodzinne.

Ruch budowlany z roku na rok powiększa się, czego powodem jest rosnąca cena gruntów i materiałów budowlanych. Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe dodatkowo hamuje jego rozwój na terenie Gminy. Ocenia się, że ok. 90 % budownictwa mieszkaniowego w Gminie ma charakter wyłącznie odtworzeniowy, a istniejące budynki są rozbudowywane i modernizowane. Charakter architektoniczny budynków mieszkalnych nie wyróżnia się cechami budownictwa regionalnego i jest najczęściej w formie budownictwa wiejskiego, choć dostępność nowych rozwiązań architektonicznych powoduje z roku na rok poprawę atrakcyjności wyglądu budynków oraz zastosowanych rozwiązań.

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dolice w ostatnich 5 latach przedstawiały się następująco:

Tab. 17. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Dolice w latach 2010 - 2014

Zasoby mieszkaniowe ogółem						
		2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania	-	2293	2298	2301	2306	2309
izby	-	8605	8633	8649	8676	8693
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	155844	156406	156807	157457	157770
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	68,0	68,1	68,1	68,3	68,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę	m2	19,1	19,3	19,4	19,5	19,7
mieszkania na 1000 mieszkańców	-	280,8	282,9	284,3	285,4	285,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS – Bank Danych Regionalnych

Z powyższych danych wynika, że liczba mieszkań w Gminie Dolice w ciągu ostatnich lat właściwie nie zmieniła się. Wynika to z faktu braku na rynku lokalnym deweloperów chcących inwestować w Gminie w celach mieszkaniowych.

Reasumując cały dział dotyczący infrastruktury społecznej

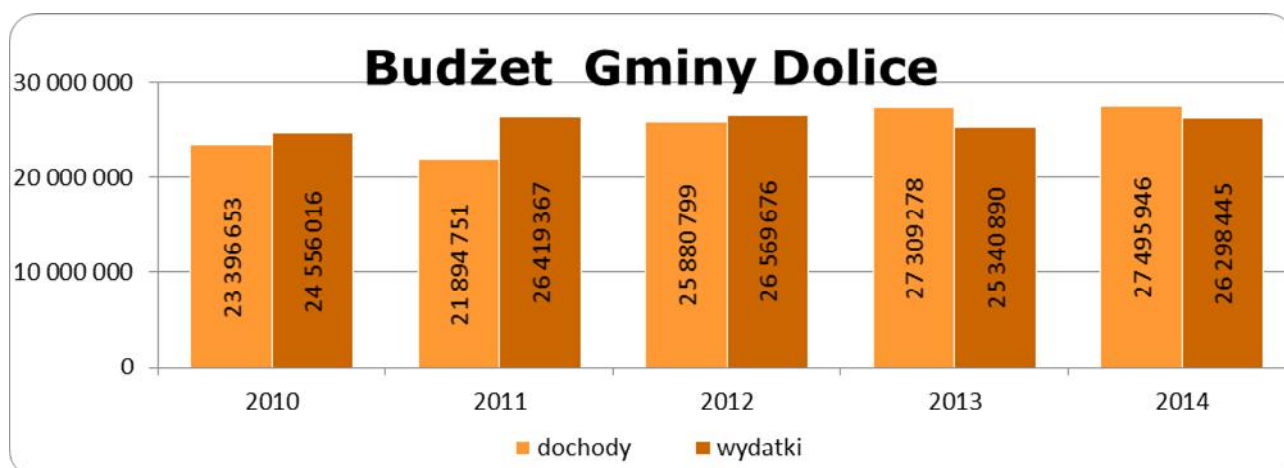
zauważyć można, że:

- Obszar edukacji w Gminie Dolice jest dobrze doinwestowany, a środki przekazywane na funkcjonowanie szkół z roku na rok wzrastają. Pomimo tego Gmina stoi przed koniecznością odpowiedzi na zmiany sytuacji demograficznej – zmniejszającej się liczby uczniów, co może w przyszłości wymagać podjęcia poważnych decyzji w zakresie funkcjonowania szkół.
- Obszar kultury i sportu w Gminie jest na wysokim i zadowalającym poziomie – istnieje wiele organizacji pozarządowych, które skutecznie sięgają po środki pozabudżetowe zarówno na swoje funkcjonowanie jak i dalszy rozwój. W ciągu ostatnich lat zrealizowano szereg inwestycji w tym zakresie (zarówno remonty, modernizacje i wyposażanie obiektów, jak i ich budowa od podstaw).
- Pod względem turystycznym Gmina posiada wiele ciekawych zabytków wartych odwiedzenia. Pomimo tego nie należy do czołówki gmin w województwie z uwagi na niewielkie możliwości rozwoju w pozostałych zakresach (noclegi, atrakcje, gastronomia, etc.).
- Pomimo spadku odsetku osób korzystających z pomocy społecznej, co może świadczyć o dobrej kondycji niektórych gospodarstw domowych i polepszającej się sytuacji ekonomicznej ludności, niniejszy obszar życia społecznego wymaga dalszego finansowania, bowiem ciągle jeszcze istnieje wiele rodzin (418) potrzebujących wsparcia zarówno rzeczowego jak i pieniężnego.

2.5. Finanse samorządu

Możliwości stymulowania rozwoju obszaru gminy w dużym stopniu uzależnione są od wysokości budżetu samorządu gminnego oraz struktury wydatkowania środków, ze szczególnym uwzględnieniem celów inwestycyjnych. Kształtowanie się dochodów i wydatków budżetowych Gminy Dolice w ostatnich 5 latach przedstawiono na poniższym wykresie.

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Gminy Dolice

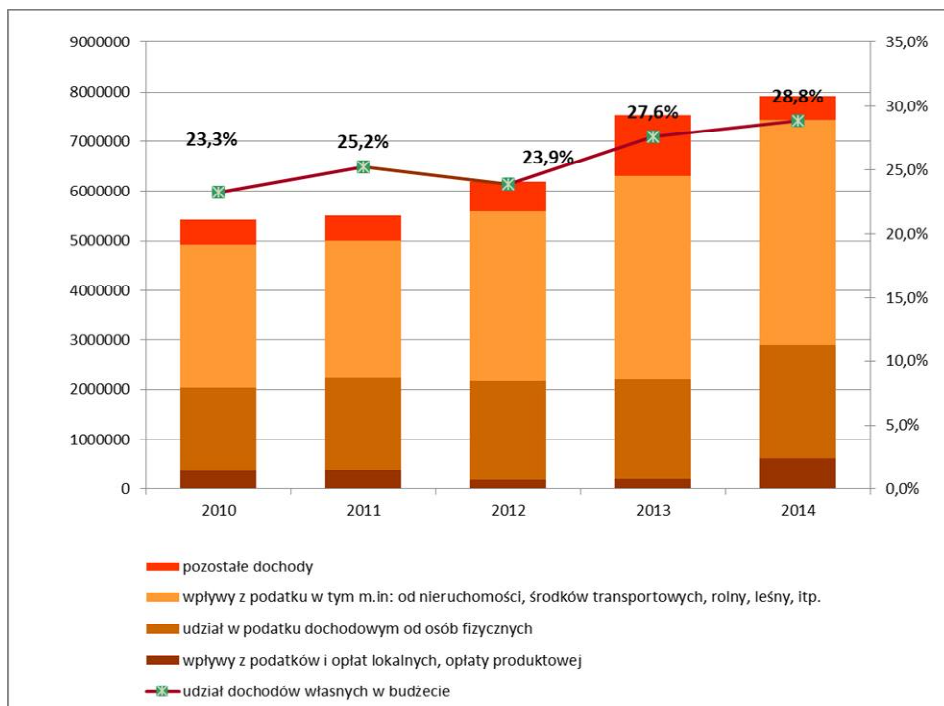
Samorząd Gminy prowadził zróżnicowaną politykę budżetową. W latach 2013 - 2014 odnotowywano nadwyżkę budżetową, a w latach 2010 - 2012 rok budżetowy kończył się deficytem w wysokości - (-) 1.159.362,41 zł. (2010), (-) 4.524.616,64 zł. (2011), oraz (-) 688.877,88 zł., które to były równoważone pożyczkami z funduszy celowych oraz emisją obligacji, bądź nadwyżkami z lat poprzednich. Warty podkreślenia jest fakt, że Gmina Dolice w ostatnich latach wiele środków finansowych zaangażowała w inwestycje infrastrukturalne, o czym świadczy wykaz prac inwestycyjnych i niemal w całości zrealizowane zamierzenia wskazane w latach 2010-2014. Realizacja tych zadań musiała wpłynąć na zmianę struktury budżetu wykazując deficyt.

Co ważne - Gmina Dolice wykorzystała wszelkie możliwe ścieżki dotarcia do środków pozabudżetowych, skutecznie z nich korzystając, dzięki czemu plany jak i potrzeby mieszkańców zostały w znacznej większości zrealizowane.

Biorąc pod uwagę szczegóły budżetu: po stronie dochodów najważniejszą kwestią jest wskaźnik poziomu dochodów własnych Gminy w całości budżetu. Decyduje on o stopniu wpływania samorządu na wysokość środków, które mogą być przeznaczane na cele wybrane przez lokalną społeczność. Na dochody własne Gminy składają się dochody z następujących grup:

- podatki (w tym podatek, rolny, od nieruchomości, leśny, od środków transportowych, od czynności cywilnoprawnych) i opłaty lokalne (w tym: opłata skarbową, targowa, za zezwolenia na sprzedaż alkoholu),
- dochody z majątku gminy (w tym: sprzedaż nieruchomości, najem, dzierżawa, użytkowanie wieczyste),
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa (w tym: w podatku dochodowym od osób fizycznych i od osób prawnych),
- pozostałe dochody.

Udział dochodów własnych Gminy w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony w poniższym zestawieniu.

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Gminy Dolice

Wskaźnik udziału dochodów własnych w całości wpływów budżetowych znacznie podniósł się w ostatnim okresie, osiągając poziom ponad 1/3 wszystkich dochodów. Jest to pozytywna tendencja, świadcząca o wzroście możliwości decydowania przedstawicieli samorządu o celach, na które zostaną wydane środki budżetowe i świadczy o postępującej decentralizacji finansów publicznych, zgodnie z ideą samorządności. Po stronie wydatków budżetu Gminy należy zwrócić uwagę na wygoszodarowanie środków na inwestycje, zwłaszcza w infrastrukturę techniczną, jako prorozwojowego czynnika prowadzonej polityki finansowej Gminy.

Inwestycje w Gminie Dolice w latach 2010 - 2014

Lata 2010 – 2014 były dla Gminy Dolice okresem dynamicznego rozwoju i pozyskiwania środków pozabudżetowych. Gmina Dolice wykorzystała ten okres w sposób maksymalny, dokładając wszelkich starań przy aplikowaniu o środki pozabudżetowe. Efektem tego jest pozyskanie sporych środków na zadania inwestycyjne, które zostały zrealizowane.

Poniżej przedstawiono zestawienie najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez Gminę w ostatnich 5 latach, zgodnie z załącznikiem dotyczącym limitów wydatków Gminy Dolice na wieloletnie programy inwestycyjne lub wydatki majątkowe realizowane w latach 2010 -2014 wg stanu na dzień 31.12 każdego z analizowanych lat budżetowych.

Tab. 18. Zestawienie inwestycji zrealizowanych w Gminie Dolice w latach 2010 – 2014 wg wykonania budżetowego

Nazwa inwestycji	Wartość w zł.	Źródło finansowania
Rok 2010		
Oznakowanie ulic	6.910,08	Środki własne
Blok mieszkalny w miejscowości Rzeplino	151.048,00	Środki własne
Zakup gruntów w m-si Płoszkowo	9.850,00	Środki własne

Sprzęt elektroniczny	7.559,12	Środki własne
Wykonanie parkingu przy budynku Urzędu Gminy	4.214,73	Środki własne
Modernizacja remizy strażackiej w Dolicach	71.540,79	Środki własne
Monitoring w SP Sądów	7.320,00	Środki własne
Budowa placów zabaw przy szkołach w ramach programu „Radosna szkoła”	886.210,28	Środki własne, Program Radosna Szkoła
Wykonanie boiska sportowego przy szkole podstawowej w Dolicach	417.004,54	Środki własne
Gimnazjum sprzęt elektroniczny	5.800,00	Środki własne
Zakup sprzętu elektronicznego dla OPS	3.904,00	Środki własne
Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej z przykanalikami Cz.III między miejscowościami Krępcowo-Rzeplino (dokumentacja-mapy)	6.012,02	Środki własne, PROW
Kanalizacja sanitarna grawitacyjno-tłoczna z przykanalikami Cz.IV kanalizacja między miejscowościami Brańcin-Rzeplino (dokumentacja –mapy)	9.929,40	Środki własne, PROW
Etap-I Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej między m. Żalęcino-Moskorzyn.		
Etap-II Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej między m. Przewłoki-Strzebielewo,	582.420,90	Środki własne, PROW
Etap-III Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej między m. Sądów-Dobropole Pyrzyckie oraz sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej w miejscowości Żalęcino-Przewłoki, Sądów.		
Przepompownia ścieków przydomowa przy ul. Kolejowej 35	30.597,00	Środki własne
Projekt budowlano-wykonawczy na budowę kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej z przyłączami w części miejscowości Żalęcino	5.098,71	Środki własne
Modernizacja przepompowni ścieków w m. Dolice ul. Kolejowa	153.928,00	Środki własne
Projekty instalacji elektrycznych dla przepompowni ścieków w miejscowości Trzebień	20.000,00	Środki własne
Zakup odcinka sieci kanalizacyjnej w m. Dolice	16.000,00	Środki własne
Zasilanie elektryczne hydroforni przy DPS w Dolicach	16.000,00	Środki własne
Sieć wodociągowa między m. Żalęcino-Sziemielino	195.093,52	Środki własne
Przepompownia ścieków na działce nr 12/1 w m. Trzebień-przyłącze elektroenergetyczne	21.113,44	Środki własne
Lampa oświetleniowa w m. Brańcin	1.516,24	Środki własne
Place zabaw dla dzieci w m.Brańcin, Brzezina, Dobropole, Dolice, Dolice ul. Wiśniowa, Kolin, Krępcowo, Przewłoki, Rzeplino, Sądów, Strzebielewo, Warszyn, Ziemomyśl. (Plac integracyjny w m. Rzeplino –fundusz sołecki)	476.916,32	Środki własne
Remont istniejącego obiektu świetlicy wiejskiej w m. Krępcowo	143.456,27	Środki własne
Projekt świetlicy Przewłoki- budowa świetlicy	35.000,00	Środki własne, PROW
Remont świetlicy Moskorzyn	209.269,00	Środki własne, PROW
Wykonanie ogólnodostępnych wielofunkcyjnych boisk o nawierzchni poliuretanowej w miejscowościach Sądów, Strzebielewo i Żalęcino	764.356,43	Środki własne, PROW
Budowa boiska „Orlik” przy SP w Rzeplinie	689.608,00	Środki własne, dotacja z Urzędu

		Marszałkowskiego
Projekt budowy boiska wielofunkcyjnego w SP Dobropole	1.586,00	Środki własne
Zakup traktorka (kosiarki)	12.100,00	Środki własne
Razem wydatki inwestycyjne w roku 2010	4.961.362,79	-
Rok 2011		
Wykonanie nowej nawierzchni chodnika i zjazdów w miejscowości Sądów w ciągu drogi powiatowej 1785Z	45.121,88	Środki własne
Przebudowa drogi powiatowej nr 1775Z Barnim-Krępcowo. Wykonanie nowej nawierzchni jezdni w ciągu drogi powiatowej nr 1775Z Barnim-Krępcowo na odcinku ok. 100 m od Krępcowa w kierunku przejazdu kolejowego	19.926,00	Środki własne
Przebudowa i budowa drogi 1711Z na odcinku Stargard Szczeciński – Witkowo oraz drogi 1716Z Witkowo-Dolice- do granicy C oraz część etapu D tj. odcinek od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1777Z na długości 1,0 km w kierunku Morzycy wraz z mostem oznaczonym jako MD 2 i mostem oznaczonym jako MD 3 wraz z elementami bezpieczeństwa ruchu na całej długości dróg	20.000,00	Środki własne
Projekt Integracja Społeczna: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, powrót na rynek pracy	180.342,00	Środki własne, POKL
Program Operacyjny Kapitał Ludzki: Edukacja i integracja w zespole przedszkolnym	427.774,00	Środki własne, POKL
Zajęcia wyrównawcze z języka angielskiego, niemieckiego, biologii, chemii, geografii, zakup tablic interaktywnych. Cel-wyrównanie wiedzy uczniów z Gminy Dolice	390.266,00	Środki własne, POKL
Etap I budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej tłocznej między miejscowościami Żalęcino-Moskorzyn oraz grawitacyjnej w m. Żalęcino		
Etap II Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej między miejscowościami Przewłoki-Strzebielewo oraz grawitacyjnej w m. Przewłoki	1.233.724,00	Środki własne, PROW
Etap III Budowa sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej między m. Sądów-Dobropole Pyrzyckie oraz grawitacyjnej w m. Sądów		
Budowa sieci kanalizacji na odcinku Rzeplino-Brańcin	916.810,90	Środki własne, PROW
Budowa 22 lokali mieszkalnych w m. Rzeplino	900.000,00	Środki własne
Budowa sieci kanalizacyjnej Krępcowo - Rzeplino o łącznej długości 7419 mb oraz dwie przepompownie ścieków wraz z wyposażeniem	1.900.516,43	Środki własne, PROW
Projekt: Sieć wodociągowa między m. Morzyca-Kolin	139.585,72	Środki własne, PROW
Inicjowanie, organizowanie imprez kulturalnych	25.000,00	Środki własne
Projekt remontu drogi ul. Ogrodowa na odcinku od ul. Pyrzyckiej do ul. wiejskiej	45.000,00	Środki własne
Zakup gruntu od osoby fizycznej na parking przy boisku sportowym w Dolicach	15.737,40	Środki własne
Zakup lokalu mieszkalnego w miejscowości Dolice	131.423,85	Środki własne
Zakup bocznej bramki i słupki na cmentarz w Sądowie	8.000,00	Środki własne
Zakup motopompy OSP Kolin	20.240,00	Środki własne
Zakup sprzętu ratowniczego przez OSP Dolice oraz zakup pługa do odgarniania śniegu	32.870,00	Środki własne
Wykonanie kanalizacji sanitarnej – grawitacyjno - tłocznej	464.433,35	Środki własne

w m. Żalęcino		
Zakup nowo wykonanych odcinków sieci kanalizacyjnych od osób drugih	18.000,00	Środki własne
Odpłatne przyjęcie urządzeń kanalizacyjnych zlokalizowanych w miejscowości Przewłoki	15.000,00	Środki własne
Projekt rozbudowy sieci wodociągowej na odcinku od ul. Dworcowa- do ul. Wiśniowa w m. Dolice	14.640,00	Środki własne
Remont odcinka kanalizacji w m. Rzeplino	185.033,73	Środki własne
Rozbudowa oświetlenia ulicznego (fundusz sołecki)	4.144,07	Środki własne
Oświetlenie zewnętrzne ul. Dworcowa	7.087,49	Środki własne
Budowa placu zabaw w m. Krępczewo, Skrzany, Szemielino, Warszyn, Ziemomyśl A	124.145,22	Środki własne
Wykonanie ogrodzenia placów zabaw w m. Brańcin, Przewłoki, Ziemomyśl B, Żalęcino	61.998,73	Środki własne
Budowa altany w m. Moskorzyn	8.399,00	Środki własne
Budowa tarasu drewnianego	11.547,96	Środki własne
Budowa altany w m. Mogilica (fund. sołecki)	8.045,73	Środki własne
Budowa wiaty w m. Brzezina (fund. sołecki)	6.900,00	Środki własne
Projekt budowy świetlicy w m. Brzezina	37.000,00	Środki własne
Pierwsze doposażenie świetlicy w Krępczewie	72.551,28	Środki własne
Pierwsze doposażenie klubu w Moskorzynie	14.429,63	Środki własne
Budowa boiska „Orlik-2012” w m. Rzeplino	207.375,72	Środki własne, dotacja z Urzędu Marszałkowskiego
Oświetlenie boiska sportowego w m. Dobropole	11.169,53	Środki własne
Zakup kosiarki do koszenia boiska w m. Przewłoki	6.000,00	Środki własne
Projekt budowy boiska wielofunkcyjnego w m. Kolin	36.600,00	Środki własne
Razem wydatki inwestycyjne w roku 2011	7.766.839,62	-
Rok 2012		
Wykonanie wyrównania na brukowanej drodze powiatowej nr: 1777Z na odcinku Krępczewo-Kolin, 1785Z na odcinku Ziemomyśl-Bonin, 1789Z na odcinku Rzeplino-Trzebień	42.435,00	Środki własne
Integracja społeczna w powiecie Stargardzkim, Za rękę z Einsteinem, Edukacja przedszkolna	433.330,00	Środki własne, POKL
Budowa sieci kanalizacji na odcinku Brańcin -Rzeplino	36.826,00	Środki własne, PROW
Budowa 22 lokali mieszkalnych w m. Rzeplino	885.857,00	Środki własne, Fundusz Dopłat budowy budynku mieszkalnego
Inicjowanie, organizowanie imprez kulturalnych	40.000,00	Środki własne
Zakup bocznej bramki i słupki na cmentarz w Sądowie	8.500,00	Środki własne
Wykonanie dokumentacji termomodernizacji budynku Urzędu Gminy oraz budynku po byłej szkole	94.449,00	Środki własne
Wykonanie termomodernizacji budynku Szkoły Podstawowej w Rzeplinie	58.149,00	Środki własne
Budowa świetlicy w m. Przewłoki	72.979,00	Środki własne, PROW
Budowa świetlicy w m. Brzezina	50.554,00	Środki własne
Razem wydatki inwestycyjne w roku 2012	1.723.079,00	
Rok 2013		
Przebudowa drogi powiatowej nr 1782Z Dolice-Brańcin.	50.000,00	Środki własne

Budowa chodnika w miejscowości Bralęcín		
Przebudowa drogi powiatowej nr 1784Z Dolice-Sądów. Budowa chodnika w miejscowości Dolice na odcinku od cmentarza do ul. Kolonia	17.500,00	Środki własne
Przebudowa drogi powiatowej nr 1784Z Dolice – Sądów. Wykonanie umocnienia pobocza drogi wraz z powierzchniowym utrwaleniem nawierzchni jezdni.	232.500,00	Środki własne
Projekt budowy drogi w m. Rzeplino dz. 221/8 (bloki)	1.156,06	Środki własne
Zakup ziemi przylegającej do drogi w m. Rzeplino	42.043,98	Środki własne
Kapitałny remont pustostanu na lokal mieszkalny w m. Dolice (pałac)	81.968,26	Środki własne
Adaptacja lokalu mieszkalnego w m. Szemielino na mieszkanie typu CHRONIONEGO	9.840,00	Środki własne
Wykonanie instalacji centralnego ogrzewania w lokalach mieszkalnych: 40A/1 i 2, 40C/1 oraz 40D/6 przy ul. Ogrodowej w m. Dolice	33.647,40	Środki własne
Zakup działki pod boisko rekreacyjne	26.191,11	Środki własne
Ogrodzenie cmentarza w m. Sądów (fundusz sołecki)	12.500,00	Środki własne
Ogrodzenie cmentarza w m. Rzeplino (fundusz sołecki)	33.446,16	Środki własne
Modernizacja kaplicy na cmentarzu w Dolicach (plus wyposażenie - fundusz sołecki Dolice)	188.568,66	Środki własne
Termomodernizacja budynku przy ul. Ogrodowej 18 (była szkoła podstawowa)	3.690,00	Środki własne
Wykonanie alarmu budynku Urzędu Gminy	8.891,79	Środki własne
Zakup wyposażenia do mierzenia prędkości dla Policji	10.332,00	Środki własne
Zakup agregatu prądotwórczego dla OSP	10.136,00	Środki własne
Rozbudowa sieci wodociągowej między miejscowościami Warszyn – Brzezina, Brzezina - Płoszkowo	451.694,24	Środki własne, PROW
Budowa przejścia sieci wodociągowej pod dnem rzeki Mała Ina w m. Dolice	75.035,00	Środki własne
Modernizacja szaf sterowniczych przepompowni ścieków w miejscowościach: Strzebielewo, Kolin, Morzyca	35.793,00	Środki własne
Wykup sieci kanalizacyjnych i wodociągowych	41.247,50	Środki własne
<u>Oświetlenie ulic, placów i dróg, w tym:</u>		
-Oświetlenie ul. Kolejowej (kier. Trzebień)		
-Rozbudowa oświetlenia w m. Rzeplino (fund. sołecki)		
-Budowa oświetlenia zewnętrznego w m. Boguszyce		
-Rozbudowa linii oświetlenia zewnętrznego w m. Dolice ul. Pyrzycka, Krępcowo, Ziemomyśl A		
-Budowa oświetlenia zewnętrznego w m. Komorowo, Osiedle leśne w m. Dolice, w m. Mogilica –projekty		
- Projekt i budowa oświetlenia na osiedlu leśnym w m. Dolice ul. Pyrzycka		
	92.886,50	Środki własne
Wykonanie wiaty - Bralęcín (fundusz sołecki)	2.000,00	Środki własne
Ogrodzenie placu zabaw (fundusz sołecki) w Sądowie	9.640,74	Środki własne
Ogrodzenie placu zabaw ul. Wiśniowa w m. Dolice (fundusz sołecki)	9.293,88	Środki własne
Ogrodzenie placu zabaw w Skrzanach (fundusz sołecki)	5.480,88	Środki własne
Wykonanie altanki z wyposażeniem w m. Żalęcino (fundusz sołecki)	11.189,08	Środki własne
Plac integracyjny- stół do ping - ponga, boisko do siatkówki (fundusz sołecki Płoszkowo)	4.000,00	Środki własne
Zakup namiotu Bralęcín (fundusz sołecki)	4.000,00	Środki własne
Budowa świetlicy w Przewłokach	649.432,34	Środki własne,

Adaptacja lokalu w budynku świetlicy w Bralęcinie	529.180,71	PROW Środki własne, PROW
Adaptacja Szkoły Podstawowej w Żalęcinie na utworzenie świetlicy wiejskiej oraz przyłącze energetyczne do świetlicy w Ziemomyślu	43.231,28	Środki własne, PROW
Zakup nagłośnienia dla m. Dobropole (fundusz sołecki)	4.478,00	Środki własne
Wyposażenie świetlicy w Przewłokach (nowy budynek)	57.689,83	Środki własne, PROW
Wyposażenie świetlicy w Bralęcinie (nowy lokal)	47.348,36	Środki własne, PROW
Budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Dobropole Pырzyckie	312.359,32	Środki własne
Boisko sportowe w m. Brzezina (fundusz sołecki)	9.939,63	Środki własne
Urządzenie boiska w Szemielinie (fundusz sołecki)	1.291,50	Środki własne
Zagospodarowanie terenu pod boisko wielofunkcyjne w m. Morzyca (fundusz sołecki)	13.038,00	Środki własne
Zakup kontenera- szatni wyposażenie stadionu w Sądowie	12.300,00	Środki własne
Razem wydatki inwestycyjne w roku 2013	3.184.961,21	-
Rok 2014		
Przebudowa i budowa drogi powiatowej nr 1716Z Stargard Szczeciński – Witkowo – Dolice – granica powiatu. Wykonanie etapu E- przejście przez miejscowość Morzyca	754.507,84	Środki własne
Budowa chodnika w m. Kolin do stacji PKP	39.752,37	Środki własne
Budowa dwóch zatok dla autobusów w m. Żalęcino	10.926,00	Środki własne
Wykonanie miejsc postojowych, oraz wyniesienia przejścia przy ośrodku zdrowia na ul. Wiejskiej w Dolicach	67.650,00	Środki własne
Budowa chodnika ul. Wiśniowa w m. Dolice (fundusz sołecki)	15.768,95	Środki własne
Budowa chodnika w m. Dobropole (fundusz sołecki)	13.499,25	Środki własne
Budowa chodnika w m. Przewłoki (fundusz sołecki)	7.318,50	Środki własne
Budowa drogi dojazdowej w m. Kolin (w kierunku mieszalni) dz.224	4.981,84	Środki własne
Budowa drogi w m. Rzeplino dz. nr 221/8	16.406,18	Środki własne
Budowa drogi w m. Sądów dz. nr 176/1	17.306,34	Środki własne
Budowa drogi wewnętrznej w m. Krępczewo (fundusz sołecki)	7.896,60	Środki własne
Przebudowa drogi ul. Ogrodowej w m. Dolice dz. nr 1353	5.781,00	Środki własne
Wykonanie dróg wraz z siecią kanalizacyjną i w miejscowości Dolice ul. Wiejska (za ośrodkiem zdrowia) dz. nr 308	5.535,00	Środki własne
Wykonanie drogi w miejscowości Dolice ul. Pyrzycka	8.767,27	Środki własne
Zakup przyczepy do transportu kajaków	4.600,00	Środki własne
Budowa lokalu typu chronionego w m. Szemielino	223.066,13	Środki własne
Projekt i budowa bloku- lokali socjalnych	2.460,00	Środki własne
Zagospodarowanie centrum Dolic -projekt	3.690,00	Środki własne
Zakup lokalu mieszkalnego w m. Płoszkowo	30.954,80	Środki własne
Wykonanie lapidarium na cmentarzu komunalnym w Dolicach	73.227,50	Środki własne
Termomodernizacja budynku przy ul. Ogrodowej 18 w m. Dolice (była szkoła podstawowa)	390.452,62	Środki własne
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Dolicach	1.230,00	Środki własne
Wykonanie urządzeń pozyskiwania źródła energii, fotowoltaiki na budynku Urzędu Gminy i Gimnazjum	29.520,00	Środki własne
Wykonanie zagospodarowania terenu przy Urzędzie Gminy na teren rekreacyjno-edukacyjny (projekt)	8.000,00	Środki własne
Zakup łańcucha dla kierownika Urzędu Stanu Cywilnego	5.166,00	Środki własne
Zakup oprogramowania do kosztorysowania robót budowlanych	4.329,60	Środki własne

Zakup witaczy Gminy Dolice	30.750,00	Środki własne, PROW
Wykonanie monitoringu w Szkole Podstawowej w Dolicach ul. Pyrzycka 1	18.854,67	Środki własne
Wymiana trzech kotłów gazowych w kotłowni szkolnej w SP Rzeplino	4.000,00	Środki własne
Zakup sprzętu elektronicznego przez SP Dobropole	5.504,25	Środki własne
Remont i ulepszenie autobusu szkolnego	181.139,09	Środki własne
Plac zabaw przy oddziale przedszkolnym w Rzeplinie	111.115,08	Środki własne
Budowa przesyłu sieci wodociągowej między miejscowościami Sądówko-Sądów	45.254,40	Środki własne
Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków do budynku mieszkalnego dwurodzinnego w m. Sądówek na dz. nr 336 i 337	15.220,00	Środki własne
Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami na odcinku ulic Dworcowa i Wiśniowa w miejscowości Dolice	60.025,61	Środki własne
Wykonanie zdroju ulicznego w miejscowości Płoszkowo	5.013,02	Środki własne
Wymiana i ulepszenie płyt kanalizacyjnych z wjazdem w m. Przewłoki	9.409,50	Środki własne
Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami na odcinku ulic Dworcowa i Wiśniowa w miejscowości Dolice	78.918,58	Środki własne
Oświetlenie drogi na dz. Nr 973/14 przy ul. Pyrzyckiej w m. Dolice	19.402,89	Środki własne
Rozbudowa oświetlenia w Komorowie	22.069,41	Środki własne
Rozbudowa oświetlenia w m. Mogilica, Trzebień, Przewłoki, Dolice	35.515,72	Środki własne
Budowa altany (wiaty) w m. Dobropole (fundusz sołecki)	14.000,00	Środki własne
Budowa wiaty w m. Morzyca (fundusz sołecki)	7.000,00	Środki własne
Budowa wiaty w m. Płoszkowo (fundusz sołecki)	8.140,00	Środki własne
Wykonanie placu rekreacyjnego "Dla ciała i umysłu-FIT Park" w Dolicach	56.171,63	Środki własne, PROW
Zagospodarowanie placu integracyjnego i doposażenie - częściowe wykonanie ogrodzenia w m. Pomietów (fundusz sołecki)	7.320,75	Środki własne
Zakup karuzeli do m. Mogilica (fundusz sołecki)	5.658,00	Środki własne
Zakup traktorka do koszenia trawy przez sołectwo Moskorzyn	6.496,00	Środki własne
FIT-PARK- alternatywne miejsce spotkań w Pomietowie oraz Budowa altany w m. Przewłoki	5.847,00	Środki własne, PROW
Budowa świetlicy w Brzezynie	648.402,71	Środki własne
Budowa świetlicy w Ziemomyślu "A"	287.928,04	Środki własne, PROW
Modernizacja świetlicy w Kolinie	71.898,73	Środki własne, PROW
Wyposażenie świetlicy w Brzezynie	41.527,11	Środki własne, PROW
Wyposażenie świetlicy w Ziemomyślu "A"	33.189,34	Środki własne, PROW
Wyposażenie w sprzęt rekreacyjny w GCISiP	25.541,00	Środki własne, PROW
Wykonanie ogrodzenia i siedzisk stadionu sportowego w Dolicach	199.338,13	Środki własne
Budowa boiska do piłki nożnej w m. Brzezina (fundusz sołecki)	974,78	Środki własne
Budowa boiska sportowego w m. Ziemomyśl B	5.777,31	Środki własne
Budowa boiska w m. Morzyca (fundusz sołecki)	3.148,80	Środki własne

Budowa boiska w m. Moskorzyn	4.421,67	Środki własne
Budowa boiska w m. Szemielino	7.766,69	Środki własne
Oświetlenie boiska w m. Sądów	22.666,50	Środki własne
Oświetlenie boiska w m. Strzebielewo (fundusz sołecki-7500zł)	20.376,69	Środki własne
Zakup kontenerów-szatni boisko sportowe w Sądowie	13.530,00	Środki własne
„Wiem, rozumiem, potrafię” – wyrównywanie szans edukacyjnych	350.751,28	Środki własne, POKL
Integracja społeczna w powiecie stargardzkim – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, powrót na rynek pracy	114.454,94	Środki własne
Dostosowanie oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych Gminy Dolice dla potrzeb dzieci do lat 6	60.000,00	Środki własne, POKL
Punkt integracyjny w zespole przedszkolnym w Dolicach – zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej dla 40 dzieci z terenu Gminy Dolice	189.123,32	Środki własne, POKL
Razem wydatki inwestycyjne w roku 2014	4.606.436,43	-

źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych z Urzędu Gminy Dolice – sprawozdania z wykonania budżetu za lata 2010-2014

Reasumując dane wskazane w powyższym zestawieniu należy podkreślić fakt, iż w latach 2010-2014 Gmina Dolice zrealizowała inwestycje w kwocie 22.242.679,05 zł. Jest to niezwykle wysoki wskaźnik pokazujący dobre i właściwe zaangażowanie środków własnych i możliwości pozabudżetowych w celu rozwoju Gminy. Gmina Dolice sięgnęła po wszystkie z możliwych źródeł, dzięki czemu zadłużenie nie przekroczyło żadnych ze wskaźników wynikających z ustawy o finansach publicznych. Wskazuje to tym samym na fakt, że w kolejnych latach programowania 2014-2020 Gmina będzie w stanie sięgać po kolejne środki z budżetu unijnego.

Reasumując cały dział dotyczący finansów

zauważyć można, że:

- Z roku na rok (lata 2010-2014) zadłużenie Gminy spadało - pomimo wzrostu realizowanych inwestycji.
- Gmina Dolice wykorzystwała wszelkie możliwe ścieżki dotarcia do środków pozabudżetowych, skutecznie z nich korzystając, dzięki czemu plany, jak i potrzeby mieszkańców zostały w znacznej większości zrealizowane.
- Sytuacja finansów publicznych w Gminie Dolice nie różni się znacząco od sytuacji podobnych jednostek. Zauważyć jednak można dość znaczący udział środków własnych w dochodach Gminy, dzięki czemu można było realizować zamierzenia inwestycyjne.
- Gmina Dolice dobrze wykorzystuje swoje możliwości inwestycyjne, co w pozytywny sposób wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny, a w konsekwencji na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

3. Analiza SWOT

3.1. Założenia metodologiczne

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Stanowi ona zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku Gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących.

Silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki.

Zasadę przeprowadzania badania ilustruje poniższa tabela.

Mocne strony	Słabe strony
zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska, finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi	obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy
Szanse	Zagrożenia
zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy	negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać

Strategia powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W Gminie Dolice, przy tworzeniu strategicznego programu działania skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów Gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych, gdyż zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności Gminy – są to:

- Budżet
- Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska
- Przedsiębiorczość i gospodarka
- Sfera społeczna

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji zdiagnozowanej w pierwszej części procesu tworzenia Strategii, a wyniki przedstawiono poniżej.

Analiza otoczenia wewnętrznego

Silne Strony	Słabe strony
<p>Wysoka dostępność komunikacyjna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - droga wojewódzka nr 122 - bliski dostęp do drogi krajowej nr 10 - droga powiatowa łącząca Gminę ze Stargardem nr 1716Z - dostępność kolejowa 	<p>Niezadawalający stan infrastruktury drogowej – dróg gminnych i powiatowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (chodniki, pobocza, oświetlenie)</p>
<p>Korzystne położenie geograficzne – w pobliżu aglomeracji szczecińskiej i stargardzkiej (rynek pracy, możliwość kształcenia, dostęp do usług publicznych)</p>	<p>Zły stan infrastruktury ochrony zdrowia – konieczność podjęcia szybkich działań</p>
<p>Wielość efektywnie działających na terenie Gminy organizacji pozarządowych sięgających skutecznie po zewnętrzne finansowanie</p>	<p>Duże migracje ludności w celach zarobkowych do dużych aglomeracji - wysoki odsetek ludzi młodych pozostających bez pracy</p>
<p>Duży potencjał przyrodniczy w Gminie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bogate walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz dobry stan środowiska naturalnego 	<p>Braki w dostępie do infrastruktury turystycznej, w tym odpowiedniej bazy gastronomicznej oraz hotelowej</p>
<p>Bogactwo dziedzictwa kulturowego i religijnego w postaci wielu zabytków i obiektów sakralnych wartych odwiedzenia</p>	<p>Słaba promocja posiadanego stanu dziedzictwa kulturowego i religijnego</p>
<p>Duża różnorodność ofert kulturowych i społecznych w Gminie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działalność Gminnego Centrum Integracji Społecznej i Profilaktyki (GCISiP) w Dolicach - działalność świetlic wiejskich w miejscowościach: Brańcin, Morzyca, Kolin, Pomietów, Krępcowo, Moskorzyn, Przewłoki, Brzezina, Ziemomyśl A, Żalęcino - działalność Biblioteki Publicznej w Dolicach wraz z filiami w Kolinie, Rzeplinie, Sądowie i Żalęcinie 	<p>Niewystarczające zaangażowanie mieszkańców w ofertę kulturalną i społeczną w ramach funkcjonujących na obszarze Gminy instytucji</p>
<p>Duża różnorodność i dostęp do obiektów sportowych w Gminie, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 hale sportowe (Gimnazjum Dolice, SP w Rzeplinie, SP w Dobropolu), - Stadion sportowy w m. Dolice, Stadion Orlik w m. Rzeplino, boisko wielofunkcyjne w m. Strzebielewo, Sądów, Żalęcino, Dolice, Dobropole Pyrzyckie 	<p>Niska aktywność dzieci i młodzieży w przedsięwzięciach sportowych organizowanych na terenie Gminy</p>
<p>Dobre warunki do produkcji zdrowej żywności dzięki urodzajnym glebom i zwartym obszarom rolniczym</p>	<p>Niskie zainteresowanie rolników i mieszkańców produkcją rolno – spożywczą w Gminie</p>
<p>Rozwijająca się sieć infrastruktury w ramach OZE (odnawialnych źródeł energii)</p>	<p>Niewystarczająca ilość mieszkań komunalnych i socjalnych</p>
<p>Wysoki udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem Gminy</p>	

Analiza otoczenia zewnętrznego

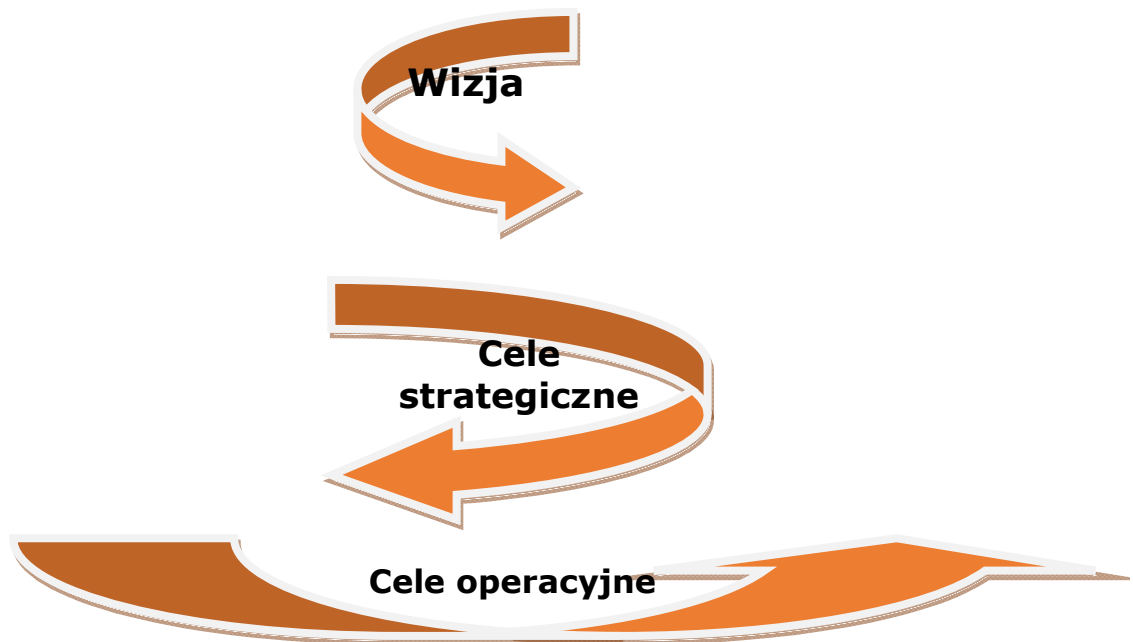
Szanse	Zagrożenia
Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, a dzięki temu dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania	Malejąca liczba mieszkańców Gminy – utrzymujący się od kilku lat ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji
Planowane inwestycje zewnętrzne, poprawiające dostępność komunikacyjną, w tym: - przebudowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych - przejęcie dróg od ANR i podjęcie działań w celu naprawy dróg	Zmiany w strukturze ludności Gminy na rzecz wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie populacji
Realizacja inwestycji z zakresu OZE (farmy wiatrowe), dzięki którym zwiększą się wpływy środków finansowych do budżetu Gminy, a także nowe technologie energetyczne, bazujące na OZE	Emigracja na stałe młodych i wykształconych osób do większych aglomeracji
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną i sportową, w tym budowa ścieżek rowerowych (np. od Dolic do Jeziora Pyrzyckiego) i boisk sportowych celem zainteresowania zdrowym stylem życia	Mieszkańcy Gminy pozostający długotrwale bez pracy
Aktywna pomoc Urzędu Gminy w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej przez lokalnych przedsiębiorców, rolników i stowarzyszeń	Konkurencja dla lokalnych firm ze strony dużych, zagranicznych producentów, niska opłacalność produkcji rolnej
Rozwój obszarów przeznaczonych pod działalność gospodarczą	Niedostateczna pomoc państwa na ochronę przed klęskami żywiołowymi
Dalszy rozwój wszelkich działań promujących Gminę Dolice	
Wspieranie procesu rewitalizacji wszystkich wsi, ze szczególnym uwzględnieniem zabytków, parków i dóbr historycznych	

4. Misja i cele strategiczne Gminy Dolice

4.1. Hierarchiczny układ Strategii

Przyjęta metoda opracowania Strategii gwarantuje utrzymanie jasnej struktury dokumentu. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest misja rozwoju Gminy, która określa kierunki rozwoju Gminy w perspektywie następnych kilku lat i priorytety działań samorządu w kontekście zapewnienia pożądanego przez mieszkańców stanu. Sformułowanie misji polega na przyjęciu zwięzłej sentencji, która najlepiej ujmuje główne kierunki działań samorządu, jednocześnie wskazując priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego, będąc wynikiem konsensusu wśród mieszkańców.

Logiczną strukturę dokumentu wyznaczającego plan strategicznego rozwoju Gminy można przedstawić na schemacie:

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach przypominając piramidę, której wierzchołek stanowi Wizja. Następnym po wizji poziomem planowania są cele strategiczne. Wynikają one bezpośrednio z wizji poprzez konkretne zdefiniowanie kierunków rozwoju Gminy, jednocześnie pozwalając na zachowanie jasnego podziału Strategii, grupując poszczególne szczegółowe rozwiązania w każdym z obszarów planowania. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji. Cele operacyjne konkretyzują grupy zadań zawartych w opisie celów strategicznych, wskazując na powiązane ze sobą zagadnienia wymagające podjęcia szczegółowych działań. Na najniższym poziomie opisanego procesu planowania znajdują się konkretne projekty, pogrupowane według celów strategicznych i operacyjnych, wynikające z przeprowadzonej szczegółowej analizy potrzeb mieszkańców Gminy Dolice.

4.2. Wizja rozwoju Gminy Dolice

Wizja to obraz przyszłego stanu Gminy, będący wyobrażeniem pożądanego przyszłości. Wizja powinna zawierać syntetyczny opis dążeń i aspiracji społeczności lokalnej, opracowany przy współudziale mieszkańców oraz ich reprezentantów.

Samorząd Gminy, dając wyraz aspiracji społecznych i wyobrażeń na temat pożądanych zmian w obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego określił deklarację wizji dla Gminy Dolice, która przedstawia się następująco:

W roku 2025 Gmina Dolice pełni rolę silnego ośrodka subregionalnego z rozwiniętymi funkcjami gospodarczymi i społecznymi, przy wykorzystaniu wysokiej dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności inwestycyjnej. Mieszkańcy Gminy korzystają z dobrej jakości usług edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych i sportowych, które stanowią również magnes dla nowego osadnictwa w Gminie. Budowana jest stopniowa oferta rozwoju oparta o odnawialne źródła energii.

4.3. Cele strategiczne Gminy Dolice

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które będą miały wpływ na realizację Strategii, wytyczającej długofalowe kierunki zrównoważonego rozwoju Gminy. Strategia Gminy na lata 2015-2025 jest dokumentem kierunkowym, stanowiącym podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez władze samorządowe oraz podmioty sektora prywatnego, organizacje pozarządowe, mieszkańców Gminy, a także jest dokumentem stanowiącym załącznik w procesie starania się o środki zewnętrzne z Unii Europejskiej we wskazanych latach.

W rezultacie przeprowadzonych analiz strategicznych z szerokim udziałem pracowników Urzędu Gminy i jednostek podległych, radnych, szefów wielu innych instytucji i przedsiębiorstw, sformułowano cztery cele strategiczne rozwoju Gminy Dolice. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych Gminy (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), wytyczają one główne kierunki rozwoju Gminy. Ich realizacja w perspektywie 10-letniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji rozwoju.

Wyznaczone cele strategiczne są następujące:

- 1. Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju.**
- 2. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację.**
- 3. Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców.**

4. Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji.

Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do wizji rozwoju. Realizacja projektów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w Gminie, będzie prowadzić do osiągnięcia pożądanego statusu określonego w wizji.

Poniżej przedstawiono uzasadnienie wyboru przyjętych celów strategicznych.

Cel strategiczny nr 1

Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju

Samorząd Gminy jest świadomy, że nawet pełne wyposażenie Gminy w infrastrukturę techniczną jest dziś postrzegane jako niewystarczające do zapewnienia życia i rozwoju na oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług publicznych, takich jak usługi zdrowotne, oświata, bezpieczeństwo czy też kultura, sport i rekreacja. Projekty proponowane w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie Gminy. Są to działania zbieżne z ogólnokrajowymi tendencjami w omawianym zakresie. Oczekiwania realizacji powyższych postulatów kierowane są obecnie w coraz mniejszym stopniu do władz państwowych, a w coraz większym – do władz samorządowych, które, mimo licznych zastrzeżeń, są coraz częściej postrzegane jako faktyczny reprezentant interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy zaczynają zdawać sobie sprawę z usługowej roli samorządu, co przejawia się w efektywnym zarządzaniu powierzonym mu wspólnym mieniem oraz sprawnej obsłudze w urzędach. Możliwe, a wręcz konieczne, jest poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania działalności w poszczególnych projektach realizowanych w tym celu, jak również organizacyjne wsparcie instytucji zewnętrznych.

Rozwijając umiejętności miejscowej ludności samorząd Gminy Dolice wspierać będzie intensywny rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Wychodząc naprzeciw tym celom władze zamierzają rozpowszechniać wiedzę na temat możliwości inwestowania w Gminie, a tym samym poprzez wsparcie ze środków zewnętrznych realizować politykę uzbrajania terenów pod inwestycje. Dając szansę lokalnej przedsiębiorczości władze chcą doprowadzić do zmniejszenia się bezrobocia na terenie Gminy, a tym samym ukrócenia ujemnego salda migracyjnego. Dlatego też jednym z najważniejszych celów strategicznych Gminy jest budowanie pozycji danego obszaru jako atrakcyjnego, który korzysta z wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości jej mieszkańców. Jakość, ale także konkurencyjność lokalnej gospodarki jest w całkowitej mierze uzależniona od kapitału ludzkiego – jej jakości i efektywności. Tylko dobrze wykształcona młodzież jest w stanie wpływać na jakość pracy, zdolności do tworzenia i absorpcji innowacji, ale także do zdolności elastycznego reagowania na zachodzące na rynku pracy zmiany. Tym samym, edukacja w Gminie nie może się rozwijać bez wpływu na lokalną gospodarkę – którą tworzą zasoby kadrowe, intelektualne. Podobnie jak gospodarka nie może się rozwijać bez wzajemnych relacji w zakresie kierunków i jakości w sferze edukacji oraz jakości, jaka widoczna jest na lokalnym rynku pracy. Dlatego też w gestii samorządu, ale także innych podmiotów publicznych i prywatnych jest budowanie nowego podejścia do wsparcia przedsiębiorczości i kształcenia postaw przedsiębiorczych zarówno wśród osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży, celem lepszego dopasowania systemu

kształcenia do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Szansą na rozwój Gminy Dolice jest inteligentne gospodarowanie i pomnażanie lokalnych zasobów, ale także potencjałów w powiązaniu z umiejętnym korzystaniem z atrakcyjnego położenia Gminy, zarówno blisko aglomeracji stargardzkiej jak i szczecińskiej. W długiej perspektywie czasu zwiększenie tempa rozwoju nie będzie możliwe bez tworzenia infrastruktury gospodarczej, ale także inwestycji, które podnosić będą wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną, będącą determinantem rozwoju Gminy Dolice.

Cele szczegółowe:

- 1.1 Efektywny system edukacji jako narzędzie wspierające rozwój kapitału intelektualnego w procesie zatrudnienia.
- 1.2 Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców i potencjalnych mieszkańców.
- 1.3 Budowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego.
- 1.4 Poszukiwanie sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia.
- 1.5 Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Dolice.

Kluczowe zadania w ramach celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 1.1	Efektywny system edukacji jako narzędzie wspierające rozwój kapitału intelektualnego w procesie zatrudnienia
----------------------------	---

- Modernizacja i rozwój infrastruktury edukacyjnej na obszarze Gminy Dolice.
- Dopuszczenie placówek edukacyjnych w sprzęt i pomoce dydaktyczne.
- Rozwój zajęć pozalekcyjnych w odniesieniu do kompetencji kluczowych, określonych w województwie zachodniopomorskim i zgodnych z endogenicznym potencjałem, w tym wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów.
- Wdrażanie mechanizmów motywacyjnych i podnoszących umiejętności kompetencyjne wśród nauczycieli.
- Promocja i wsparcie uczestnictwa osób starszych w systemie kształcenia ustawicznego.
- Współpraca z Powiatem oraz lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie poszukiwania i wdrażania nowych kierunków, a także nowoczesnych metod kształcenia zawodowego, popartego stażami i warsztatami.
- Wdrażanie ww. programów i potrzeb w powiązaniu z poszukiwaniem różnych form finansowania pozabudżetowego, także unijnego.

Cel szczegółowy 1.2	Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców i potencjalnych mieszkańców
----------------------------	--

- Rozwój oferty i poprawa dostępności wspierania mikro i małej przedsiębiorczości na obszarze Gminy.
- Rozwój oferty i poprawa dostępności wspierania rozwoju rolnictwa ekologicznego, przetwórstwa rolno – spożywczego i ogólnie rolnictwa w Gminie.
- Stwarzanie podstaw współpracy z lokalnym biznesem poprzez kreowanie warunków do prowadzenia mikro, małej i średniej przedsiębiorczości.

- Kształcenie i wzmacnianie wśród młodzieży cech przedsiębiorczych dzięki współpracy szkół z sektorem gospodarczym.
- Rozwój ekonomii społecznej w Gminie.
- Wsparcie i promocja wszelkich sposobów tworzenia gospodarstw agroturystycznych, czy produkujących zdrową żywność w celach dalszej odsprzedaży, a także poszukiwanie sposobów na utworzenie produktu lokalnego.
- Wsparcie na rzecz modernizacji produkcji rolnej.
- Pomoc w tworzeniu rolniczych zrzeszeń gospodarczych.
- Pomoc na rzecz rozwoju potencjalnych podmiotów zainteresowanych inwestowaniem w Gminie Dolice.
- Przygotowanie organizacyjne Urzędu Gminy do obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych, szczególnie w aspekcie pozyskiwania wsparcia zewnętrznego, na rzecz zdynamizowania rozwoju gospodarczego.

Cel szczegółowy 1.3

Budowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego

- Opracowanie szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów zainteresowania gospodarczego.
- Planowanie i tworzenie stref aktywności gospodarczej, między innymi poprzez organizację spotkań pn. „Dolickie Forum Przedsiębiorczości” jako formy wypracowania pomysłów na rozwój Gminy.
- Rozwój ofert wsparcia dla biznesu i otoczenia biznesu.
- Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych, szczególnie wśród osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą.
- Wspieranie rozwoju nowoczesnych technologii, a także działań powiązanych z odnawialnymi źródłami energii (OZE).

Cel szczegółowy 1.4

Poszukiwanie sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia

- Współpraca z PUP w zakresie analizy lokalnego rynku pracy oraz struktury osób bezrobotnych, a także poszukiwanie sposobów na minimalizowanie zjawiska bezrobocia.
- Wzajemna współpraca zarówno z Powiatowym Urzędem Pracy, jak i innymi gminami oraz przedsiębiorcami w celu rozwoju systemu szkoleń i kursów zawodowych dla osób bezrobotnych.
- Wspieranie szkoleń i możliwości w zakresie zakładania i prowadzenia własnego podmiotu gospodarczego, najlepiej zakładanego i prowadzonego na obszarze Gminy Dolice.
- Dalsza aktywizacja lokalnego rynku pracy poprzez m.in. roboty interwencyjne.
- Kojarzenie mieszkańców – dobrych specjalistów z podmiotami gospodarczymi na rzecz wzajemnego rozwoju i minimalizowania negatywnych skutków bezrobocia.

Cel szczegółowy 1.5**Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Dolice**

- Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych do obowiązujących warunków technicznych, podnosząc w ten sposób także bezpieczeństwo innych użytkowników, ale również dostępność do Gminy Dolice.
- Budowa, modernizacja i przebudowa dróg powiatowych we współpracy z Powiatem Stargardzkim do obowiązujących warunków technicznych, podnosząc w ten sposób także bezpieczeństwo innych użytkowników, ale również dostępność do Gminy Dolice.
- Współpraca z Województwem Zachodniopomorskim na rzecz poprawy warunków technicznych przebiegającej przez Gminę drogi wojewódzkiej nr 122.
- Budowa, modernizacja i przebudowa chodników, poboczy i oświetlenia, w szczególności na mało zurbanizowanych obszarach.
- Budowa, modernizacja i przebudowa miejsc parkingowych, szczególnie przy obiektach użyteczności publicznych czy atrakcjach turystycznych w Gminie.
- Budowa ścieżek rowerowych jako alternatywy dla komunikacji kołowej, w celu sprawnego przemieszczania się do zakładów pracy.
- Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych, także przy współudziale środków zewnętrznych (np. FOGR, PROW, inne możliwe).
- Budowa, przebudowa i modernizacja działek gminnych celem nadania statusu dróg publicznych w Gminie Dolice, w tym:
  - działki nr 176/1, 176/2 w m. Sądów - Sądówko - Gleźno do granicy gminy,
  - działki nr 615, 616, 14 w m. Kolin – Przewłoki,
  - działka nr 308 w m. Dolice ul. Wiejska,
  - działka nr 193 w m. Brańcin – Rzeplino,
  - działki nr 8, 167, 197, 108 w m. Brańcin – Trzebień,
  - działki nr 207, 200 w m. Rzeplino - Żukowo do granicy gminy,
  - działka nr 15 w m. Ziemomyśl B - do skrzyż. z drogą 1785Z,
  - działka nr 73- skrzyż. z drogą 1711Z - skrzyż. z drogą 1782Z (Brańcin),
  - działka nr 51 w m. Skrzany (skrzyż. z drogą 1780Z) - w stronę gm. Przelewice,
  - działka nr 224 w m. Kolonia Kolin - skrzyż. z drogą 1716Z (droga przy Mieszalni Pasz),
  - działka nr 208/4 w m. Kolonia Kolin - skrzyż. z drogą 1716Z.

Cel strategiczny nr 2**Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację**

Rozwój dziedzictwa kulturowego, turystyki i rekreacji opartej o rozwój, rozbudowę i modernizację powinien opierać się o wdrażanie takiej oferty, która z uwagi na swoje unikalne cechy i oryginalność będzie chętnie wybierana na rynku. Wyzwaniem dla całej wspólnoty samorządowej jest ochrona przestrzeni kulturowej i tożsamości lokalnej – poprzez m.in. profesjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, dbałość o zabytki i ich wysoką dostępność zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Ważnym aspektem jest także kultywowanie

tradycji oraz wspieranie zarówno lokalnych organizacji, jak i budowanie tożsamości identyfikowania się z ideą samorządności w Gminie. To wszystko jest możliwe poprzez wdrażanie działań infrastrukturalnych popartych zamierzeniami inwestycyjnymi, zarówno z ramienia sektora publicznego (Gmina, organizacje pozarządowe, instytucje kultury), jak i prywatnego (przedsiębiorcy, ale także rolnicy). Prawidłowy rozwój turystyki i rekreacji, przy optymalnym wykorzystaniu zasobów Gminy Dolice oraz szans jakie pojawiają się w otoczeniu, skutkować będzie wzrostem gospodarczym, co powinno przełożyć się na miejsca pracy oraz rozwój całej Gminy.

Cele szczegółowe:

2.1 Wsparcie rozwoju infrastruktury dziedzictwa kulturowego.

2.2 Rozwój infrastruktury kultury, turystyki i rekreacji.

2.3 Wsparcie działań kulturalnych.

Kluczowe zadania w ramach celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 2.1	Wsparcie rozwoju infrastruktury dziedzictwa kulturowego
----------------------------	--

- Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków dziedzictwa kulturowego (obiekty sakralne, zabytkowe parki dworskie, ruiny pałaców czy wieży widokowych) w Gminie Dolice poprzez ich rewaloryzację i przeciwdziałanie procesowi ich degradacji oraz udostępnianie – ze szczególnym uwzględnieniem i wykorzystaniem dni weekendowych.
- Współpraca z sektorem ngo (organizacje pozarządowe) w celu sprawnego przeprowadzania procesu rewaloryzacji zabytków zarządzanych przez ten sektor życia publicznego w Gminie;
- Inicjowanie i wspieranie działań, które dążyć będą do rozbudzania i podnoszenia społecznej świadomości i wrażliwości w zakresie dziedzictwa kulturowego.
- Promocja i współpraca z innymi jednostkami z terenu powiatu stargardzkiego dla podkreślania i promowania ważnych regionalnie obiektów.

Cel szczegółowy 2.2	Rozwój infrastruktury kultury, turystyki i rekreacji
----------------------------	---

- Wsparcie działań związanych z rozwojem infrastruktury kultury na obszarze Gminy Dolice poprzez remonty i modernizacje, a także budowę nowych obiektów kultury (świetlice wiejskie, miejsca publiczne do powszechnego użytku).
- Poprawa stanu i sposobu użytkowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych oraz ich udostępnianie szerszej rzeszy mieszkańców i turystów.
- Wspieranie i promocja imprez kulturalnych celem zwiększenia liczebności mieszkańców i turystów korzystających z oferowanego programu kulturalnego.
- Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych poprzez wdrożenie elementów łączących kulturę, turystykę i rolnictwo.
- Rewitalizacja kulturowa obszaru Gminy Dolice.
- Zintegrowanie ochrony krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego poprzez zachowanie i przywracanie wysokiego poziomu otoczenia, jego estetyki i ładu przestrzennego.

- Tworzenie i realizacja planów rozwoju (bądź odnowy) miejscowości celem aplikowania o środki pozabudżetowe z programu PROW (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020).
- Współpraca z innymi jst (także Powiatem) w zakresie promocji regionu poprzez podkreślanie zasobów kultury, turystyki i rekreacji i ich umiejętne uwypuklenie na zewnątrz.

Cel szczegółowy 2.3

Wsparcie działań kulturalnych

- Opracowanie kalendarza imprez cyklicznych i ich skuteczne wdrażanie przy udziale wszystkich zainteresowanych jednostek kultury w Gminie Dolice.
- Angażowanie środowisk lokalnych do udziału w planowaniu, organizacji oraz sprawnym przeprowadzaniu zaplanowanych działań kulturalnych.
- Promocja i poszukiwanie wsparcia (także finansowego) wśród podmiotów gospodarczych do realizacji zaplanowanych działań kulturalnych.
- Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu rozbudzenie i podnoszenie społecznej świadomości i wrażliwości w zakresie działań kulturalnych.
- Organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym, które bazować będą na tradycji i specyfice Gminy.
- Działania wpływające na odtworzenie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej, poprzez kultywowanie i promocję lokalnych zespołów ludowych oraz ich twórczości, tradycji lokalnych.
- Organizacja konkursów na stworzenie produktu lokalnego.
- Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji organizowanych na obszarze Gminy imprez, a dzięki temu także promocja Gminy i poszczególnych sołectw biorących udział w danym przedsięwzięciu.

Cel strategiczny nr 3

Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców

Stan infrastruktury technicznej na terenie danego obszaru determinuje jego pozycję konkurencyjną na rynku regionalnym i subregionalnym. Jest on wyznacznikiem poziomu życia mieszkańców i troski o ich los. Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań w tej dziedzinie i upowszechnianie ich na terenie całej Gminy w ogromnym stopniu ułatwia mieszkańcom codzienne życie oraz zachęca nowe osoby do migracji w celach osadniczych.

Usługi publiczne w sposób bezpośredni wpływają na jakość życia mieszkańców Gminy. Do katalogu takich usług zalicza się zarówno edukację, kulturę, sport i rekreację, ale również dostęp do opieki społecznej i medycznej nadzorowanej przez podmioty z obszaru bezpieczeństwa (OSP). Wysoki poziom bezpieczeństwa Gminy zarówno w wymiarze zdrowotnym, publicznym, jak i społecznym stanowi jeden z wyróżników stopnia rozwoju gospodarczego danej społeczności lokalnej. Dlatego też konieczne są inwestycje doskonalące istniejącą bazę, ale także ich wyposażanie i podnoszenie

jakości, który zbliżyć będzie standard oferowanych usług do norm ogólnie przyjętych w każdym kraju Unii Europejskiej.

Są to także usługi związane z gospodarką komunalną – w tym dostęp do sieci wodno – kanalizacyjnych. Określając usługi z zakresu edukacji, kultury czy sportu wartym podkreślenia jest fakt, że elementy te stanowią podstawowe czynniki rozwoju społeczno – gospodarczego, hamując rozwój patologii społecznych, a jednocześnie pozytywnie wpływając na poziom integracji społecznej i rozwój więzi lokalnych. Sport i promocja zdrowego stylu życia jest równie ważnym aspektem kreującym ruchową aktywność fizyczną i jest skierowana do różnych grup odbiorców. Dlatego też ważnym elementem w tym zakresie jest rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej stworzonej odpowiednio pod potrzeby danej społeczności lokalnej.

Biorąc pod uwagę działania społeczne, ważne jest dążenie do wykorzystywania nowoczesnych rozwiązań, które minimalizować będą negatywne skutki utraty pracy na danym obszarze. W związku z ogólną tendencją związaną ze starzeniem się społeczeństwa, naturalnym staje się fakt zwiększającego się popytu na usługi z zakresu pomocy osobom starszym, czy też niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Dlatego też działania funkcjonujących na obszarze Gminy instytucji pomocy społecznej powinny i muszą uwzględniać niniejsze zmiany demograficzne i związane z nimi zapotrzebowanie na określone usługi.

Dbłość o komfort życia mieszkańców i systematyczne podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych i ich dostępności przyczyni się do budowania korzystnego wizerunku Gminy jako miejsca do życia, pracy, ale także wypoczynku.

Cele szczegółowe:

3.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

3.2 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturowej i sportowo – rekreacyjnej.

3.3 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym.

3.4 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE.

Kluczowe zadania w ramach celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 3.1	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej
----------------------------	--

- Budowa, rozbudowa kanalizacji sanitarnej w 8 małych miejscowościach z terenu Gminy, które nie zostały jeszcze skanalizowane, tj. Szemielino, Lipka, Mogilica, Ziemomyśl A, Ziemomyśl B, Skrzany, Pomietów i Boguszyce.
- Budowa zbiorczych oczyszczalni ścieków dla całych miejscowości w Gminie Dolice, tam gdzie brak uzasadnienia kosztowego dla budowy sieci kanalizacji sanitarnej.
- Zabezpieczanie ścieków wytwarzanych w gospodarstwach domowych (zapobieganie nielegalnemu odprowadzaniu ścieków).
- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, a także przebudowa starych odcinków sieci zawierających azbest.
- Modernizacja, przebudowa hydroforni w celu podniesienia parametrów wody.
- Modernizacja kotłowni w zakresie wymiany źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne.
- Przebudowa i rozbudowa oświetlenia ulicznego.

Cel szczegółowy 3.2**Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturowej i sportowo – rekreacyjnej**

- Modernizacja i budowa boisk w miejscowościach ich nie posiadających, podobnie jak placów zabaw.
- Zagospodarowanie parków, skwerków i obiektów rekreacyjnych oraz nadanie im nowych funkcji społecznych.
- Informowanie o ofercie kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej oraz zapewnienie jej dostępności i różnorodności.
- Wspieranie klubów sportowych w Gminie ze szczególnym uwzględnieniem pracy z dziećmi i młodzieżą.
- Budowa i rozbudowa systemu ścieżek rowerowych w Gminie we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Cel szczegółowy 3.3**Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym**

- Wspieranie działań OSP w zakresie doposażenia, rozbudowy i modernizacji remiz strażackich.
- Realizacja działań edukacyjnych i profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży.
- Budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów związanych ze Służbą Zdrowia.
- Zwiększenie jakości świadczeń przychodni lekarskiej i lepsza dostępność do gabinetów lekarskich różnych specjalności.
- Organizacja i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, a także badań i konsultacji medycznych wśród mieszkańców Gminy.
- Poprawa warunków lokalowych dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Budowa mieszkań socjalnych dla rodzin wykluczonych społecznie.
- Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych, w tym wyrównywanie szans w dostępie do edukacji oraz rynku pracy.
- Likwidacja barier architektonicznych.
- Wsparcie działań w zakresie rozwoju poradnictwa związanego z uzależnieniami i innymi patologiami społecznymi.

Cel szczegółowy 3.4**Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE**

- Budowa, rozbudowa infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii – np. fotowoltaika, kolektory słoneczne, pompy ciepła na budynkach użyteczności publicznej.
- Budowa farmy fotowoltaicznej w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Dolice.
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i obiektów zamieszkania zbiorowego.
- Opracowanie i wdrożenie planu gospodarki niskoemisyjnej.
- Wdrożenie sprawnego i efektywnego systemu gospodarki odpadami (w tym utylizacja i recykling).

Cel strategiczny nr 4**Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji**

W gospodarce na terenie Gminy Dolice zdecydowanie dominuje sektor rolniczy. Zbyt duża liczba osób zatrudnionych w tym sektorze i niska efektywność czynników produkcji sprawia, że w większości praca ta nie jest w stanie zapewnić odpowiednich dochodów. Dostrzegając ten problem, samorząd Gminy będzie zabiegał o większą dywersyfikację lokalnej gospodarki, poprzez przyciągnięcie nowych inwestorów dających zatrudnienie w przemyśle rolniczym i usługach. Celem władz w najbliższych latach jest wypromowanie wizerunku Gminy Dolice jako miejsca przyjaznego przedsiębiorcom, jak również pobudzanie mieszkańców do większej aktywności gospodarczej. Integralną częścią tych działań będzie uzbrajanie działek pod inwestycje, jak również opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania danych terenów. Szczególnie ważne dla Gminy jest rozwijanie przedsięwzięć okołorolniczych, np. przetwórstwa rolno – spożywczego, co umożliwi zatrudnienie miejscowej siły roboczej. Inną formą ożywiania lokalnego rynku pracy jest organizacja i rozwijanie oferty szkoleniowej, umożliwiającej przekwalifikowanie się osobom zatrudnionym dotychczas w rolnictwie. Ważnym aspektem działań jest i będzie także wykorzystanie dogodnej lokalizacji przy ważnych szlakach komunikacyjnych, co sprzyja tworzeniu nowych inwestycji.

Celem władz Gminy będzie także pomoc tym rolnikom, którzy w żaden sposób nie będą chcieli zmieniać swojego arealu - poprzez wsparcie rozwiązań systemowych zmierzających do pozyskiwania środków zewnętrznych. Tym celom sprzyjać będzie program RPO i PROW promujący i dofinansowujący rolników chcących rozwijać swój majątek rolniczy.

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele i działania szczegółowe:

Cele szczegółowe:

4.1. Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej i rolno – spożywczej.

4.2. Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.

Kluczowe zadania w ramach celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 4.1**Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej i rolno – spożywczej**

- Promowanie i zachęcanie do rozwoju produkcji ekologicznej oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej.
- Stymulowanie produkcji oraz upraw stanowiących źródło energii niekonwencjonalnych.
- Opracowanie kompleksowych programów przeprofilowania produkcji rolnej w Gminie, m.in. w kierunku produkcji sadowniczej i warzywniczej.
- Wsparcie działań związanych z przetwórstwem rolno – spożywczym.
- Wsparcie działań związanych z budową biogazowni, która bazować będzie na odpadach rolniczych (kukurydza, trawa, inne zbędne materiały) dostarczanych od miejscowych rolników (alternatywa dla tradycyjnego rolnictwa).

Cel szczegółowy 4.2**Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa**

- Wspieranie tworzenia lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Stosowanie zachęt celem rozwoju lokalnego rynku hurtowego.
- Intensyfikacja działań na rzecz upowszechnienia wśród przedsiębiorców informacji o możliwościach wykorzystania programów pomocowych zorientowanych na rozwój przemysłu rolno-spożywczego, w szczególności programu PROW.
- Tworzenie nowych instytucji wiejskich i podniesienie wiedzy zawodowej rolnika. Stymulowanie i wspieranie przemian w strukturze indywidualnych gospodarstw rolnych w celu poprawy struktury agrarnej.
- Organizowanie szkoleń i kursów promujących nowe uprawy roślin dochodowych.
- Poprawa efektywności produkcji rolniczej i rozwijanie rolnictwa ekologicznego.
- Uruchomienie instrumentów ekonomicznych zachęcających i wspomagających przy budowie zakładów przetwórczych.
- Rozwój hodowli zgodnie z potrzebami jakościowymi przemysłu przetwórczego.

Poniżej przedstawiono schemat obrazujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015-2025

Tab. 19. Schemat obrazujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015-2025

Cel strategiczny nr 1	Cel strategiczny nr 2	Cel strategiczny nr 3	Cel strategiczny nr 4
Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju	Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację	Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców	Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji
<p>Cel szczegółowy 1.1 Efektywny system edukacji jako narzędzie wspierające rozwój kapitału intelektualnego w procesie zatrudnienia</p> <p>Cel szczegółowy 1.2 Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców i potencjalnych mieszkańców</p>	<p>Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju infrastruktury dziedzictwa kulturowego</p> <p>Cel szczegółowy 2.2 Rozwój infrastruktury kultury, turystyki i rekreacji</p>	<p>Cel szczegółowy 3.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</p> <p>Cel szczegółowy 3.2 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturowej i sportowo – rekreacyjnej</p>	<p>Cel szczegółowy 4.1 Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej i rolno – spożywczej</p> <p>Cel szczegółowy 4.2 Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa</p>

<p>Cel szczegółowy 1.3 Budowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego</p> <p>Cel szczegółowy 1.4 Poszukiwanie sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia</p> <p>Cel szczegółowy 1.5 Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Dolice</p>	<p>Cel szczegółowy 2.3 Wsparcie działań kulturalnych</p>	<p>Cel szczegółowy 3.3 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym</p> <p>Cel szczegółowy 3.4 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE</p>	
--	---	--	--

5. Zbieżność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Europa 2020

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020, przyjęta przez Radę Europejską dnia 17 czerwca 2010 r., to kluczowy dokument dla średniookresowej strategii rozwoju kraju w kontekście członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Jest to dokument o znaczeniu fundamentalnym dla rozwoju UE w ciągu najbliższej dekady. Określa działania, których podjęcie w skoordynowany sposób przez państwa członkowskie przyspieszy wyjście z obecnego kryzysu i przygotuje europejską gospodarkę na wyzwania przyszłości. Strategia wyznacza trzy priorytety, których realizacja odbywać się będzie na szczeblu unijnym oraz krajowym: wzrost inteligentny (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego), zrównoważony (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby, przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem). Efektem realizacji priorytetów strategii Europa 2020 będzie osiągnięcie pięciu wymiernych, współzależnych celów przedstawionych w strategii i dotyczących:

- wzrostu wydatków na działalność B+R,
- wzrostu wskaźnika zatrudnienia,
- wzrostu udziału osób z wyższym wykształceniem w społeczeństwie oraz zmniejszeniu odsetka osób wcześniej kończących naukę,
- ograniczenia emisji CO₂ i osiągnięcia celów 20/20/20 w zakresie klimatu i energii,
- ograniczenia liczby osób żyjących w ubóstwie.

Instrumentem realizacji strategii Europa 2020 na poziomie unijnym jest siedem projektów przewodnich (zwanych również inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Cele średniookresowej strategii rozwoju kraju w dużym stopniu wpisują się w realizację wszystkich tych projektów, które zostały także

określone w niniejszej strategii Gminy Dolice dając szansę na zrównoważony rozwój we wszystkich sektorach.

Tab. 20. Zbieżność celów ze Strategią Europa 2020

Lp.	Kierunek strategiczny Gminy Dolice	Cele Strategii Europa 2020 z którymi są zbieżne cele Gminy Dolice
1	Cel nr 1. Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju.	<p>Priorytet 1 - Wzrost inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.</p> <p>Priorytet 3 - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia, zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Priorytet koncentruje się na tworzeniu nowych miejsc pracy, inwestycjach w podnoszenie kwalifikacji (kursy i szkolenia) oraz modernizacji rynków zatrudnienia i systemów opieki społecznej.</p>
2	Cel nr 2. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację.	<p>Priorytet 3 - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia, zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Priorytet koncentruje się na tworzeniu nowych miejsc pracy, inwestycjach w podnoszenie kwalifikacji (kursy i szkolenia) oraz modernizacji rynków zatrudnienia i systemów opieki społecznej.</p>
3	Cel nr 3. Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców.	<p>Priorytet 1 - Wzrost inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.</p> <p>Priorytet 2 - Wzrost zrównoważony – budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej w oparciu o racjonalne i oszczędne korzystanie z zasobów naturalnych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i ochrona bioróżnorodności. Priorytet przewiduje intensyfikację działań mających na celu opracowywanie nowych, przyjaznych dla środowiska technologii oraz poprawę warunków dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.</p> <p>Priorytet 3 - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia, zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Priorytet koncentruje się na tworzeniu nowych miejsc pracy, inwestycjach w podnoszenie kwalifikacji (kursy i szkolenia) oraz modernizacji rynków zatrudnienia i systemów opieki społecznej.</p>
4	Cel nr 4. Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji.	<p>Priorytet 1 - Wzrost inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.</p> <p>Priorytet 2 - Wzrost zrównoważony – budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej w oparciu o racjonalne i oszczędne korzystanie z zasobów naturalnych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i ochrona bioróżnorodności. Priorytet przewiduje intensyfikację działań mających na celu opracowywanie nowych, przyjaznych dla środowiska technologii oraz poprawę warunków dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.</p>

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiącym punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju.

Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro. Doświadczenia kryzysu finansowo-gospodarczego, który wybuchł w 2008 r. i dotknął przede wszystkim państwa wysoko rozwinięte, w tym państwa UE, pokazują, że ze względu na otwartość gospodarek poszczególnych krajów i rosnące między nimi współzależności, zakres i siła oddziaływania pojawiających się zjawisk i procesów kryzysowych na gospodarki poszczególnych państw jest znacząca i może powodować konieczność weryfikacji ambitnych planów rozwojowych. W przypadku Polski, największy wpływ na realizację Strategii Rozwoju Kraju 2020 będzie mieć sytuacja w poszczególnych państwach Unii Europejskiej oraz utrzymanie stabilności strefy euro.

ŚSRK wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. ŚSRK stanowi tym samym odniesienie dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Ma to tym większe znaczenie, że w proponowanym w regulacjach prawnych modelu programowania Europejskiej polityki spójności na lata 2014-2020 znacznie zmodyfikowano system programowania; nie występuje w nim dokument krajowy typu Narodowego Planu Rozwoju czy też Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. ŚSRK tworzy więc zasadnicze ramy dla interwencji strukturalnej w Polsce, podejmowanej w ramach poszczególnych polityk europejskich w kolejnym okresie programowania 2014- 2020. Wzmacnia zatem znaczenie polityki spójności jako instrumentu realizacji celów narodowych, przy zachowaniu solidarności europejskiej. Ponadto Strategia zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań, wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Widzi zatem znaczenie samorządu terytorialnego i innych podmiotów w dynamizacji rozwoju regionów i kraju.

Dokument składa się z:

- części głównej obejmującej wprowadzenie, uwarunkowania i trendy rozwojowe do 2020 roku, wizję Polski do 2020 r., cel strategiczny i obszary interwencji, zasady polityki rozwoju oraz ramy prawne, obowiązujące dokumenty krajowe i unijne;
- części dotyczącej głównych obszarów interwencji, sformułowanych celów i priorytetów rozwojowych ze wskazanymi ramami realizacyjnymi oraz strategicznymi zadaniami państwa w perspektywie 2020 roku jak również wskaźniki realizacyjne;
- załączników dostarczających uzupełniające informacje związane ze Strategią Rozwoju Kraju, jak diagnoza na potrzeby strategii rozwoju kraju 2020.

Obszarami strategicznymi są:

1. Sprawne i efektywne państwo a tym:

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem.

Cel I.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe.

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.

2. Konkurencyjna gospodarka.

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej.

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.

3. Spójność społeczna i terytorialna.

Cel III.1. Integracja społeczna.

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Realizacja powyższych priorytetów jest spójna ze wszystkimi celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015-2025.

Tab. 21. Zbieżność celów ze Strategią Rozwoju Kraju 2020

Lp.	Kierunek strategiczny i szczegółowy Gminy Dolice	Cele Strategii Rozwoju Kraju 2020 z którymi są zbieżne cele Gminy Dolice
1	<p>Cel nr 1. Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju.</p> <p>Cel szczegółowy 1.1 Efektywny system edukacji jako narzędzie wspierające rozwój kapitału intelektualnego w procesie zatrudnienia.</p> <p>Cel szczegółowy 1.2 Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców i potencjalnych mieszkańców.</p> <p>Cel szczegółowy 1.3 Budowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego.</p> <p>Cel szczegółowy 1.4 Poszukiwanie sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia.</p> <p>Cel szczegółowy 1.5 Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Dolice.</p>	<p>1. Sprawne i efektywne państwo a tym: Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem. Cel I.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe. Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.</p> <p>2. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.</p>
2	<p>Cel nr 2. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację.</p> <p>Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju infrastruktury dziedzictwa kulturowego.</p>	<p>1. Sprawne i efektywne państwo a tym: Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.</p> <p>2. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p>

	<p>Cel szczegółowy 2.2 Rozwój infrastruktury kultury, turystyki i rekreacji.</p> <p>Cel szczegółowy 2.3 Wsparcie działań kulturalnych.</p>	<p>3. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p>
3	<p>Cel nr 3. Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców.</p> <p>Cel szczegółowy 3.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.</p> <p>Cel szczegółowy 3.2 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturowej i sportowo – rekreacyjnej.</p> <p>Cel szczegółowy 3.3 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym.</p> <p>Cel szczegółowy 3.4 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE.</p>	<p>1. Sprawne i efektywne państwo a tym: Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem. Cel I.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe.</p> <p>2. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.</p> <p>3. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p>
4	<p>Cel nr 4. Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji.</p> <p>Cel szczegółowy 4.1 Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej i rolno – spożywczej.</p> <p>Cel szczegółowy 4.2 Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.</p>	<p>2. Konkurencyjna gospodarka. Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej. Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki. Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki. Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego. Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.</p> <p>3. Spójność społeczna i terytorialna. Cel III.1. Integracja społeczna. Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p>

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego pełni ważną rolę w procesie podejmowania działań mogących wpłynąć na rozwój województwa, w tym wyboru przedsięwzięć i projektów mogących uzyskać wsparcie z unijnych środków pomocowych, stanowiąc podstawę przygotowania głównych kierunków wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany w płaszczyznach, zbieżnych z celami strategicznymi województwa.

Strategia rozwoju województwa jest punktem odniesienia do wszelkich działań rozwojowych na terenie województwa wspierających procesy rozwojowe regionu, jest podstawą do przygotowania regionalnego programu operacyjnego, strategii sektorowych, długofalowych planów określających kierunki działań i pozostałych dokumentów politycznych i programowych na poziomie

województwa. Wśród wielu funkcji pełnionych przez strategię za najważniejsze uznaje się: przyciąganie inwestorów, wyrównywanie dysproporcji rozwojowych w sensie społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz uzyskiwanie pomocy strukturalnej.

Strategiczne i operacyjne cele Województwa Zachodniopomorskiego zostały określone jako:

Cel strategiczny nr 1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.

Cele kierunkowe:

- 1.1 Wzrost innowacyjności gospodarki.
- 1.2 Rozwój i promocja produktów turystycznych regionu.
- 1.3 Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
- 1.4 Wspieranie rozwoju eksportu.
- 1.5 Zrównoważony rozwój gospodarki morskiej.
- 1.6 Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa.

Cel strategiczny nr 2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.

Cele kierunkowe:

- 2.1 Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.
- 2.2 Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług.
- 2.3 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.
- 2.4 Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia biznesu.

Cel strategiczny nr 3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.

Cele kierunkowe:

- 3.1 Wzmocnienie roli Szczecina - stolicy regionu oraz Koszalina – krajowego ośrodka równoważenia rozwoju.
- 3.2 Wspieranie rozwoju struktur funkcjonalno – przestrzennych.
- 3.3. Aktywizacja regionalnych ośrodków liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców.
- 3.4 Rozwój małych miast (do 20 tys. mieszkańców), rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich.
- 3.5 Stworzenie efektywnego, dostępnego i zintegrowanego systemu transportowego.
- 3.6 Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rynku mieszkaniowego.

Cel strategiczny nr 4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.

Cele kierunkowe:

- 4.1 Usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska.
- 4.2 Zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego.
- 4.3 Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii.
- 4.4 Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

Cel strategiczny nr 5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

Cele kierunkowe:

- 5.1 Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich.
- 5.2 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych.
- 5.3 Budowanie społeczeństwa uczącego się.
- 5.4 Wzmacnianie środowiskowej roli systemu edukacyjnego i europejskiej współpracy w edukacji.
- 5.5 Budowanie społeczeństwa informacyjnego.

5.6 Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności.

5.7 Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych.

5.8 Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna.

Cel strategiczny nr 6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Cele kierunkowe:

6.1 Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnych.

6.2 Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego.

6.3 Wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny.

6.4 Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego – zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności.

6.5 Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym.

6.6 Rozwój sportu i rekreacji, promocja zdrowego stylu życia.

6.7 Stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego.

6.8 Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy.

6.9 Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej.

6.10 Stworzenie systemu realizacji zadań polityki socjalnej.

Określone w niniejszej Strategii cele są zbieżne i zgodne z zapisami Strategii Województwa na każdej określonej tu płaszczyźnie, a ich realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia i infrastruktury będącej częścią Gminy Dolice, a tym samym Województwa Zachodniopomorskiego.

Tab. 22. Zbieżność celów ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020

Lp.	Kierunek strategiczny i szczegółowy Gminy Dolice	Cele Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego z którymi są zbieżne cele Gminy Dolice
1	<p>Cel nr 1. Edukacja i gospodarka oparta na intensywnym rozwoju.</p> <p>Cel szczegółowy 1.1 Efektywny system edukacji jako narzędzie wspierające rozwój kapitału intelektualnego w procesie zatrudnienia.</p> <p>Cel szczegółowy 1.2 Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców i potencjalnych mieszkańców.</p> <p>Cel szczegółowy 1.3 Budowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego.</p> <p>Cel szczegółowy 1.4 Poszukiwanie sposobów na minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia.</p> <p>Cel szczegółowy 1.5 Rozwój dostępności komunikacyjnej w Gminie Dolice.</p>	<p>1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.</p> <p>1.1 Wzrost innowacyjności gospodarki.</p> <p>1.3 Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.</p> <p>1.4 Wspieranie rozwoju eksportu.</p> <p>1.6 Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa.</p> <p>2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.</p> <p>2.1 Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.</p> <p>2.2 Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług.</p> <p>2.3 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.</p> <p>2.4 Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia biznesu.</p> <p>5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.</p> <p>5.5 Budowanie społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>5.6 Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności.</p> <p>5.7 Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych.</p>

		<p>5.8 Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna.</p> <p>6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.</p> <p>6.5 Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>6.8 Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy.</p> <p>6.9 Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej.</p> <p>6.10 Stworzenie systemu realizacji zadań polityki.</p>
2	<p>Cel nr 2. Dziedzictwo kulturowe, turystyka i rekreacja oparta o rozwój, rozbudowę i modernizację.</p> <p>Cel szczegółowy 2.1 Wsparcie rozwoju infrastruktury dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Cel szczegółowy 2.2 Rozwój infrastruktury kultury, turystyki i rekreacji.</p> <p>Cel szczegółowy 2.3 Wsparcie działań kulturalnych.</p>	<p>3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.</p> <p>3.6 Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i rynku mieszkaniowego</p> <p>4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.</p> <p>4.4 Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.</p> <p>5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.</p> <p>5.1 Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich.</p> <p>5.2 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych i proekologicznych.</p> <p>5.3 Budowanie społeczeństwa uczącego się.</p> <p>5.4 Wzmacnianie środowiskowej roli systemu edukacyjnego i europejskiej współpracy w edukacji.</p> <p>5.5 Budowanie społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>5.6 Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności.</p> <p>5.7 Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych.</p> <p>5.8 Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna.</p> <p>6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.</p> <p>6.1 Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnych.</p> <p>6.2 Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>6.3 Wzmacnianie więzi i warunków funkcjonowania rodziny.</p> <p>6.4 Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego – zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ludności.</p> <p>6.5 Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>6.7 Stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego.</p> <p>6.8 Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy.</p> <p>6.9 Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej.</p> <p>6.10 Stworzenie systemu realizacji zadań polityki społecznej.</p>
3	<p>Cel nr 3. Usługi publiczne wpływające na jakość życia mieszkańców.</p> <p>Cel szczegółowy 3.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.</p> <p>Cel szczegółowy 3.2</p>	<p>1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.</p> <p>1.2 Rozwój i promocja produktów turystycznych regionu.</p> <p>1.6 Restrukturyzacja i wspieranie prorynkowych form produkcji rolnej i rybołówstwa.</p>

	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturowej i sportowo – rekreacyjnej.</p> <p>Cel szczegółowy 3.3 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bezpieczeństwa publicznego w wymiarze publicznym, zdrowotnym i społecznym.</p> <p>Cel szczegółowy 3.4 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ekologicznej i OZE.</p>	<p>2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.</p> <p>2.2 Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług.</p> <p>2.3 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.</p> <p>3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu.</p> <p>3.4 Rozwój małych miast (do 20 tys. mieszkańców), rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich.</p> <p>4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.</p> <p>4.1 Usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska.</p> <p>4.2 Zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego.</p> <p>4.3 Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii.</p> <p>4.4 Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.</p>
<p>4</p>	<p>Cel nr 4. Doskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa oraz rozwój alternatywnych form gospodarki rolnej i organizacji produkcji.</p> <p>Cel szczegółowy 4.1 Promocja ekologicznych oraz tradycyjnych gałęzi produkcji rolnej i rolno – spożywczej.</p> <p>Cel szczegółowy 4.2 Udoskonalenie ekonomicznego otoczenia rolnictwa.</p>	<p>1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.</p> <p>1.1 Wzrost innowacyjności gospodarki.</p> <p>1.3 Wspieranie współpracy i rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.</p> <p>1.4 Wspieranie rozwoju eksportu.</p> <p>1.6 Restrukturyzacja i wspieranie prorolniczych form produkcji rolnej i rybołówstwa.</p> <p>2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.</p> <p>2.1 Podnoszenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.</p> <p>2.2 Popieranie rozwoju lokalnych produktów i usług.</p> <p>2.3 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.</p> <p>2.4 Wspieranie rozwoju instytucjonalnego, finansowego i usługowego otoczenia biznesu.</p> <p>5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.</p> <p>5.5 Budowanie społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>5.6 Poprawa przestrzennej i zawodowej struktury rynku pracy, wzrost mobilności zawodowej ludności.</p> <p>5.7 Podnoszenie jakości kształcenia oraz dostępności i jakości programów edukacyjnych.</p> <p>5.8 Współpraca międzynarodowa, transgraniczna i regionalna.</p> <p>6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.</p> <p>6.5 Opieka i wspieranie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>6.8 Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy.</p> <p>6.9 Przeciwdziałanie procesom marginalizacji społecznej.</p> <p>6.10 Stworzenie systemu realizacji zadań polityki socjalnej.</p>

Źródło: opracowanie własne

6. Realizacja i monitoring celów szczegółowych Strategii

Cele wymienione w poprzednich rozdziałach Gmina Dolice będzie starała się realizować we własnym zakresie, lecz ma świadomość, że większości z nich nie jest w stanie osiągnąć sama. Tak duża ilość zadań i projektów zmusi Gminę w przyszłości do skorzystania z pomocy funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W Polsce wzrost rozwoju regionalnego do roku 2006 wdrażany był za pomocą pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO), dotyczących wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich, restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb, oraz infrastruktury transportowej.

Obok nich realizowany był dwufunduszowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – zarządzany na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim oraz program operacyjny pomocy technicznej, służący wsparciu wdrażania funduszy strukturalnych. Celem ZPORR było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej, terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Na lata 2007 – 2013 przewidziano i zrealizowano inny zakres wdrażania funduszy strukturalnych. Były one realizowane w systemie krajowym poprzez programy: Innowacyjna Gospodarka, Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki. Realizowany do roku 2006 ZPORR zmieniony został na 16 Regionalnych Programów Operacyjnych poszczególnych województw, które zawierały plany i dążenia lokalnych samorządów. To na tej właśnie podstawie kształtowany był program i poszczególne priorytety dla każdego województwa. W Województwie Zachodniopomorskim Regionalny Program Operacyjny zakładał realizację ośmiu następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I „Gospodarka – Innowacje – technologie”

Oś priorytetowa II „Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej”

Oś priorytetowa III „Rozwój społeczeństwa informacyjnego”

Oś priorytetowa IV „Infrastruktura ochrony środowiska”

Oś priorytetowa V „Turystyka, kultura i rewitalizacja”

Oś priorytetowa VI „Rozwój funkcji metropolitalnych”

Oś priorytetowa VII „Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia”

Oś priorytetowa VIII „Pomoc techniczna”

Na kolejne lata Program RPO będzie dalej kontynuowany (2014-2020) w podobnym układzie, który zawierał się będzie w następującym układzie:

OŚ I GOSPODARKA, INNOWACJE, NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

OŚ II GOSPODARKA NISKOEMISYJNA

OŚ III OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

OŚ IV NATURALNE OTOCZENIE CZŁOWIEKA

OŚ V ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT

OŚ VI RYNEK PRACY

OŚ VII WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

OŚ VIII EDUKACJA

OŚ IX INFRASTRUKTURA PUBLICZNA

OŚ X POMOC TECHNICZNA

Gmina Dolice własne cele i zadania zamierza realizować między innymi korzystając z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, ale także Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Skorzystanie z tego programu sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionu, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych. Osiągnięcie tego ma się odbywać poprzez realizację dziesięciu wskazanych osi priorytetowych.

Oprócz RPO WZ Gmina będzie korzystała z innych programów pomocowych będących częścią Narodowego Planu Rozwoju. Między innymi jednym z takich programów mają być kontrakty samorządowe, które zapewnią finansowanie niektórym inwestycjom w regionie z budżetu RPOWZ wg priorytetów wskazanych przez Komisję Europejską. Środki kontraktu mogą być wykorzystane na współfinansowanie projektów dofinansowanych ze środków UE, które będą realizowane w trybach pozakonkursowych. Ponadto programem, z którego będzie mogła korzystać Gmina Dolice będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, działanie – „Rozwój terytorialny - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich (art. 20):

-Poddziałanie: Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii, w tym: *Gospodarka wodno – ściekowa, Budowa lub modernizacja dróg lokalnych.*

-Poddziałanie: Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej ,w tym: *Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego.*

- Poddziałanie: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, w tym: *Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne, Kształtowanie przestrzeni publicznej,* Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów.

Gmina Dolice swoje cele będzie realizować również dzięki pomocy finansowej z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Jako jednostka samorządowa wykonując zadania proekologiczne będzie mogła skorzystać ze środków Funduszu takich jak: pożyczki, w tym pożyczki pomostowe, dotacje, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska, dopłaty do oprocentowania kredytów, częściowe umorzenia pożyczek.

System wdrażania Strategii Gminy Dolice oraz realizacja celów w niej zawartych będzie realizowana przede wszystkim w oparciu o pomoc strukturalną Unii Europejskiej. Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł unijnych.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii Gminy Dolice będzie pełnił Urząd Gminy w Dolicach. W tym celu Urząd może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Do jego zadań będzie należało:

1. ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Strategii Gminy Dolice,
2. zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii Gminy Dolice,
3. zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
4. zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
5. kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
6. kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami Strategii,
7. ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów,
8. zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
9. przygotowanie w miarę potrzeby raportów nt. wdrażania Strategii, zbieranie informacji do raportu o nieprawidłowościach i poszukiwanie sposobów na ich rozwiązanie,
10. dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

7. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

7.1. Wdrażanie Strategii

Do wdrażania Strategii zaangażowani zostaną partnerzy społeczni, w celu zapewnienia szerokiego udziału zainteresowanych instytucji i organizacji w rozwoju Gminy. Warunkiem efektywnego wdrażania Strategii jest przygotowanie konkretnych projektów inwestycyjnych, zawierających: sposoby realizacji założonych celów, wdrażania działań, kryteriów oceny projektów rozwojowych, wskaźników monitoringu, partnerów, harmonogramów prac, planów finansowych i źródeł finansowania.

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone jednorazowo. Będą one natomiast raz na dwa/trzy lata przeglądane i ewentualnie korygowane, bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do tego dokumentu powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych przez społeczność lokalną potrzeb.

7.2. Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu realizacji monitoringu i oceny realizacji Strategii ustanawia się następujące mechanizmy:

1. Odpowiedzialność za realizację zadań wynikających ze strategii będą ponosić: Wójt Gminy Dolice oraz podległe mu jednostki organizacyjne i wydziały w Urzędzie Gminy

odpowiedzialne za inwestycje, promocję Gminy i kontakty międzynarodowe oraz w razie potrzeby inne nie wymienione.

2. Informacje w sprawie postępu realizacji Strategii będą przekazywane do publicznej wiadomości.
3. Ocena realizacji Strategii dokonywana będzie przez Radę Gminy na podstawie realizacji inwestycji zapisanych w WPI i WPF Gminy Dolice.
4. Urząd Gminy dokonywać będzie aktualizacji zapisów Strategii w oparciu o ocenę jej realizacji. Zaktualizowana Strategia będzie musiała być przyjmowana na sesji Rady Gminy.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych instrumentów zapewniających efektywne wdrażanie Strategii. Również jego systematyczne zbieranie w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace zespołu monitorującego.

Miary wykonania projektów – W celu rzetelnego monitorowania wdrażania Strategii potrzebne będą dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. W ten sposób zostanie określony poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów – pozwoli to na funkcjonalne opisanie pożądanego stanu społeczno-gospodarczego za pomocą wartości liczbowych. Dla każdego z projektów kierowanych do realizacji zostaną zaproponowane odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiąganych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników, czy bezwzględnych informacji statystycznych, mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian, czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiąganych efektów.

Porównywanie wskaźników – Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanej Strategii jest również porównanie osiąganych wyników pomiędzy gminami. Porównywanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statycznych i wskaźników będzie przedstawiać się następująco:

Nazwa celu strategicznego.....			
Nazwa celu szczegółowego.....			
Nazwa miernika (wskaźnika)	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2015r.)	Wartość dla roku badanego (...r.)
1.....			
2.....			
3.....			
4.....			
5.....			

8. Badania ankietowe mieszkańców w celu sporządzenia celów strategicznych

W celu uzyskania możliwie szerokiego wsparcia ze strony środowisk lokalnych na obszarze Gminy Dolice przeprowadzono badania ankietowe. Odbyły się one w okresie od 14 października 2014r. do 31 stycznia 2015r. Pracownicy firmy ECD Europejskie Centrum Doradcze przeprowadzili wywiady z mieszkańcami Gminy w formie anonimowej ankiety. Tematem przewodnim było uzyskanie informacji na temat zauważanych przez mieszkańców Gminy problemów oraz propozycje ich rozwiązania, poprzez wskazanie tematów inwestycyjnych mających wpływ na ich niwelację. Ankiety otrzymano także podczas spotkań konsultacyjnych w sprawie tworzenia Strategii, które miały miejsce:

- 14 października 2014r. w siedzibie Gminnego Centrum Integracji Społecznej i Profilaktyki w Dolicach;
- 21 października 2014r. podczas Sesji Rady Gminy Dolice odbywającej się w siedzibie Gminnego Centrum Integracji Społecznej i Profilaktyki w Dolicach.

W konsekwencji powyższych działań, firma ECD zgromadziła łącznie 124 ankiety. 58 ankiet zostało przekazanych przez mieszkańców (z tego niestety 12 zostało wypełnionych niepoprawnie-brakowało albo odpowiedzi na części pytań, albo nie została wypełniona metryczka), a 66 wypełniono na ulicach Gminy wraz z mieszkańcami. Zatem łącznie zebrano 112 poprawnych ankiet. Warty podkreślenia jest również fakt, że wielu mieszkańców (52 osoby) nie wyraziło zgody na wspólne wypełnienie ankiety, tłumacząc się brakiem czasu lub niechęcią do podejmowanego tematu.

Na pytania ankietowe odpowiadały głównie kobiety (59 %), w przedziale wiekowym poniżej 21 lat oraz 21 – 45 lat (77%), posiadające zatrudnienie lub będące osobami uczącymi się / studentami.

Wyniki badań posłużyły w sformułowaniu celów strategicznych Strategii oraz określenia najważniejszych problemów w Gminie Dolice.

Poniżej prezentujemy wyniki odpowiedzi:

W ankiecie udział wzięło 112 osób, w tym:

	kobieta	mężczyzna
pleć	68	44

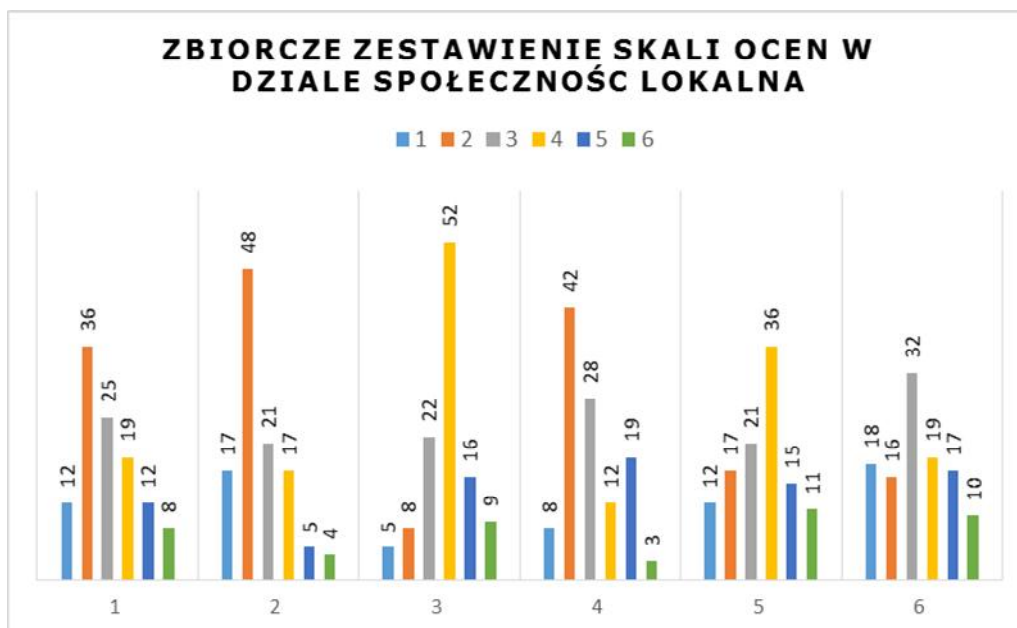
	poniżej 21 lat	21 – 45 lat	46 – 60 lat	powyżej 61 lat
wiek	17	58	25	12

	student / uczeń	rolnik	przedsiębiorca	zatrudniony	bezrobotny	inne
zatrudnienie	12	12	28	46	11	3

Odpowiedzi na udzielone pytania były następujące;

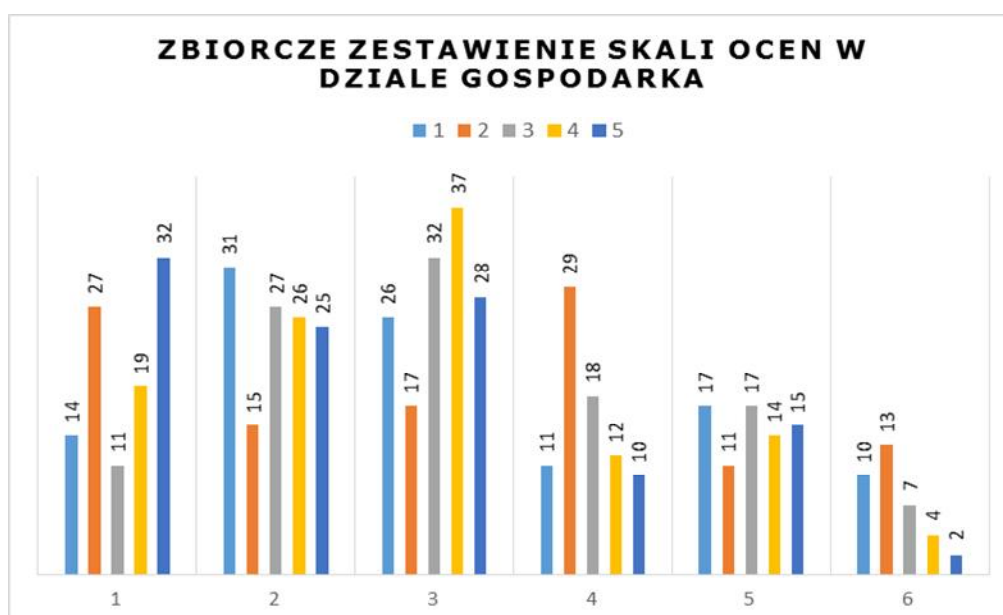
SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej?	12	36	25	19	12	8
2	Jak ocenia Pani/Pan poziom usług pomocy społecznej w Gminie Dolice?	17	48	21	17	5	4
3	Jak ocenia Pani/Pan dostępność do usług zdrowotnych w gminie (opieka medyczna, apteka, stomatolog)?	5	8	22	52	16	9
4	Jaka jest skala występowania w gminie alkoholizmu?	8	42	28	12	19	3
5	Jaka jest skala występowania w gminie zjawiska niezaradności życiowej?	12	17	21	36	15	11
6	Jak oceniasz aktywność organizacji pozarządowych na terenie Gminy Dolice?	18	16	32	19	17	10

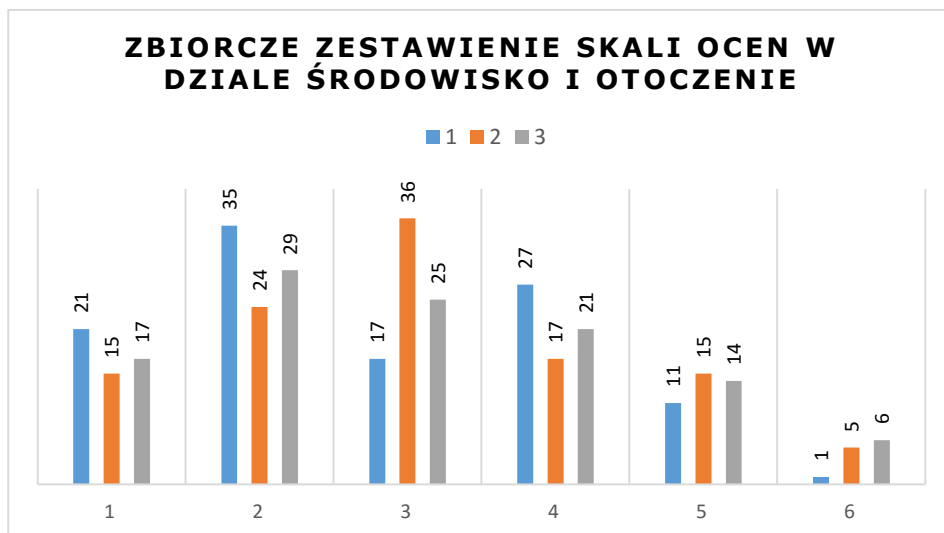
GOSPODARKA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan dostępność usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe itd.)?	14	31	26	11	17	10
2	Jak ocenia Pani/Pan warunki prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności itd.)?	27	15	17	29	11	13
3	Jak ocenia Pani/Pan warunki do prowadzenia działalności rolnej (dostępność szkoleń, dostęp do informacji na temat specjalizacji lub zmiany profilu upraw itd.)?	11	27	32	18	17	7
4	Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność inwestycyjną Gminy Dolice (cechy, dzięki którym Gmina Dolice może być atrakcyjna dla inwestorów)	19	26	37	12	14	4
5	Jak ocenia Pani/Pan możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy Dolice?	32	25	28	10	15	2

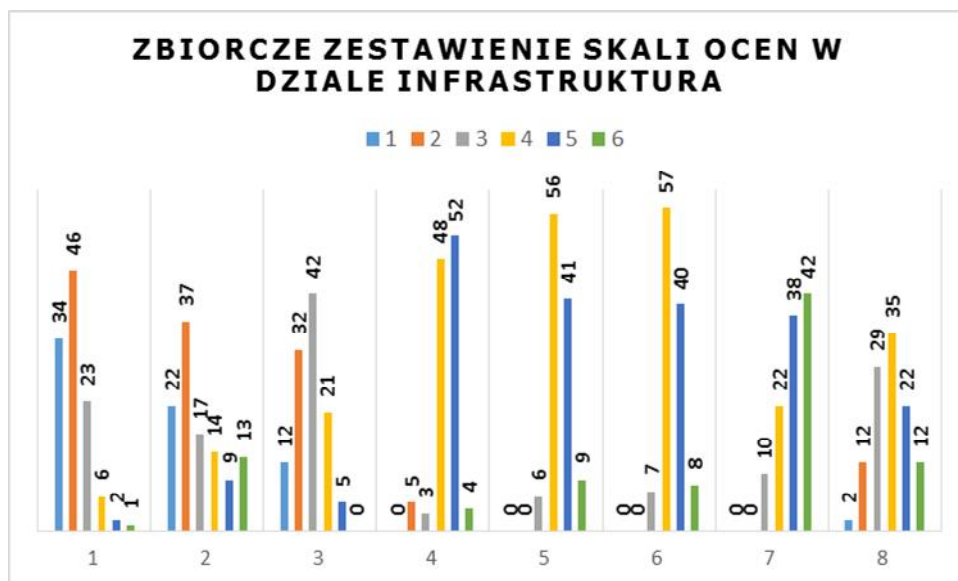
ŚRODOWISKO I OTOCZENIE

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan estetykę obszarów publicznych na terenie swojej miejscowości?	21	35	17	27	11	1
2	Jak ocenia Pani/Pan stan środowiska naturalnego na terenie Gminy Dolice?	15	24	36	17	15	5
3	Jak ocenia Pani/Pan efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?	17	29	25	21	14	6

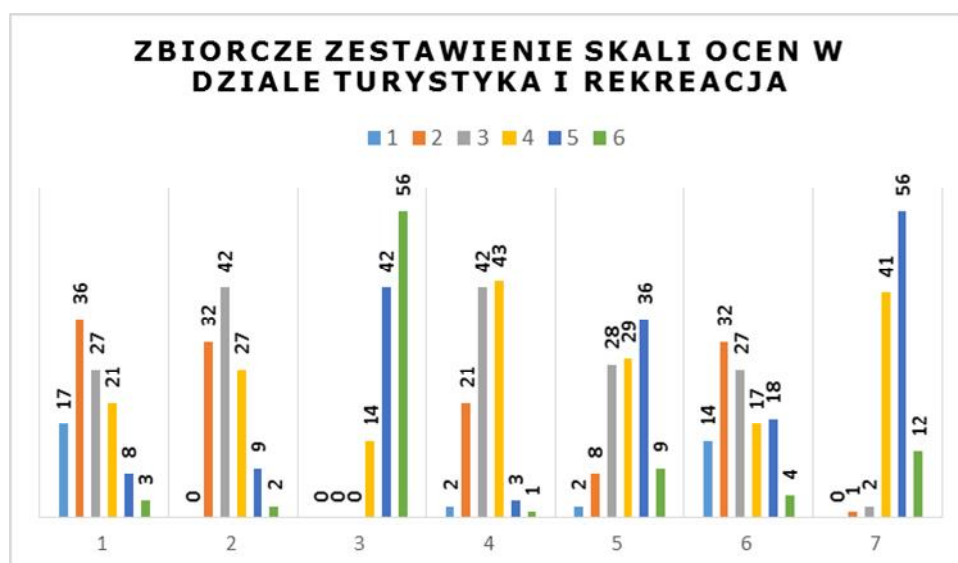
INFRASTRUKTURA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan stan dróg w Gminie Dolice?	34	46	23	6	2	1
2	Jak ocenia Pani/Pan małą infrastrukturę drogową w gminie (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, przystanki autobusowe itd.)?	22	37	17	14	9	13
3	Jak ocenia Pani/Pan komunikację zbiorową w gminie (linie autobusowe itd.) ?	12	32	42	21	5	0
4	Jak ocenia Pani/Pan system segregacji odpadów na terenie Gminy Dolice?	0	5	3	48	52	4
5	Jak ocenia Pani/Pan poziom rozwoju sieci wodociągowej?	0	0	6	56	41	9
6	Jak ocenia Pani/Pan poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?	0	0	7	57	40	8
7	Jak ocenia Pani/Pan dostęp do Internetu w Twojej miejscowości?	0	0	10	22	38	42
8	Jak ocenia Pani/Pan zasięg sieci telefonii komórkowej na terenie Gminy?	2	12	29	35	22	12

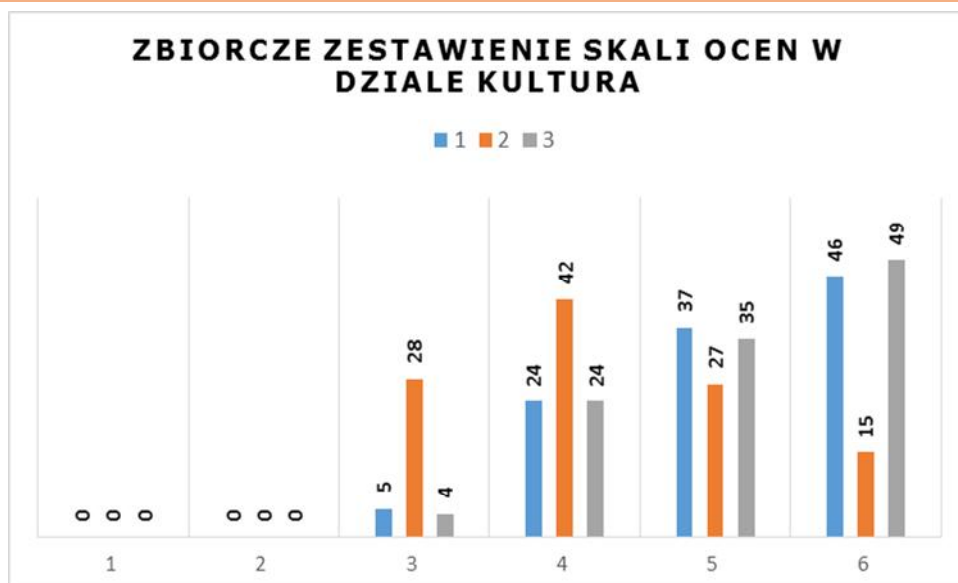
TURYSTYKA I REKREACJA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (baza noclegowa, gastronomiczna) ?	17	36	27	21	8	3
2	Jak ocenia Pani/Pan ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci i młodzieży?	0	32	42	27	9	2
3	Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты, ścieżki przyrodnicze i edukacyjne)?	0	0	0	14	42	56
4	Jak ocenia Pani/Pan ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla osób dorosłych?	2	21	42	43	3	1
5	Jak ocenia Pani/Pan ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla emerytów i rencistów?	2	8	28	29	36	9
6	Jak ocenia Pani/Pan działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?	14	32	27	17	18	4
7	Jak ocenia Pani/Pan poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, parki, ławeczki itp.)?	0	1	2	41	56	12

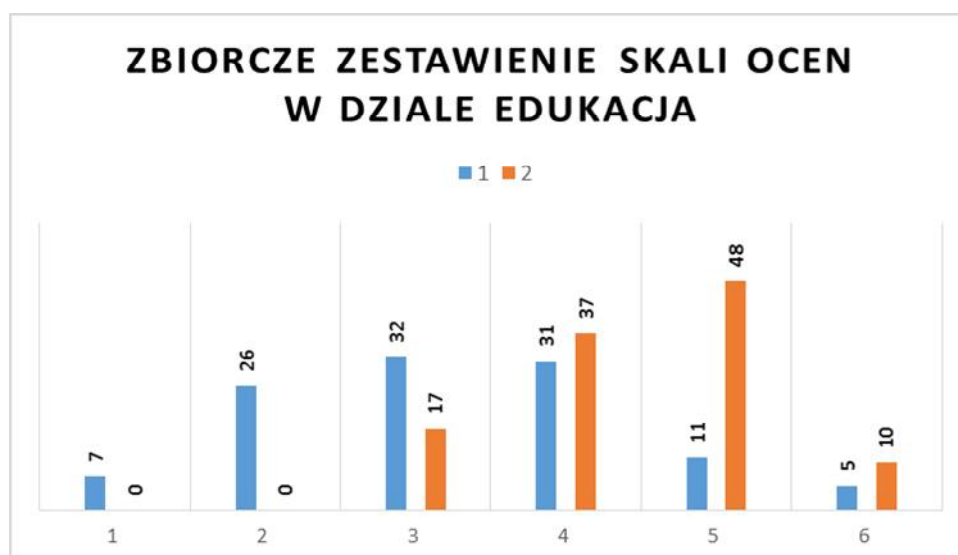
KULTURA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan liczbę obiektów kulturalnych w gminie? (GCISiP, świetlice, biblioteki)?	0	0	5	24	37	46
2	Jak ocenia Pani/Pan jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (GCISiP, świetlice, biblioteki)?	0	0	28	42	27	15
3	Jak ocenia Pani/Pan jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?	0	0	4	24	35	49

EDUKACJA

Lp.	Pytanie / ocena	1	2	3	4	5	6
1	Jak ocenia Pani/Pan poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań, zajęcia wyrównawcze)?	7	26	32	31	11	5
2	Jak ocenia Pani/Pan liczbę obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)?	0	0	17	37	48	10

wzór ankiety:

NASZA ANKIETA

Szanowni Państwo

W związku z postępowaniem nad opracowaniem nowej Strategii Rozwoju Gminy Dolice na lata 2015-2025, zwracamy się z prośbą o wypełnienie poniżej przedstawionej ankiety.

Ankieta ma na celu przedstawienie opinii mieszkańców na temat aktualnej sytuacji gospodarczej, społecznej a także mocnych i słabych stron Gminy Dolice przy uwzględnieniu zagrożeń oraz szans związanych z procesem rozwoju.

Opinia wyrażona przez mieszkańców ma niezwykle istotne znaczenie, gdyż jest gwarancją realności czynionych założeń, obranych w Strategii Rozwoju celów oraz zadań. Powszechność w zakresie wypełniania ankiet przez mieszkańców ma bardzo duży wpływ na jakość gotowego dokumentu / opracowania.

Co istotne, udział w ankiecie pozostaje całkowicie anonimowy. Natomiast jej wyniki będą przedstawiane wyłącznie w postaci skompilowanej / łącznej.

W celu zapewnienia prawidłowej interpretacji wyników prosimy o wpisanie krzyżyka we właściwym polu wyboru. Miejsce wpisania krzyżyka stanowi zarazem Państwa ocenę zachodzących procesów czy obecnego stanu rzeczy.

Przyjęta dla celów statystycznych skala ocen została wyrażona metodą szkolną w cyfrach od 1 do 6.

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej?							
Jak oceniasz poziom usług pomocy społecznej w Gminie Dolice?							
Jak oceniasz dostępność do usług zdrowotnych w gminie (opieka medyczna, apteka, stomatolog)?							
Jaka jest skala występowania w gminie alkoholizmu?							
Jaka jest skala występowania w gminie zjawiska niezaradności życiowej?							
Jak oceniasz aktywność organizacji pozarządowych na terenie Gminy Dolice?							

GOSPODARKA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz dostępność usług na terenie gminy (handel, punkty usługowe itd.)?							
Jak oceniasz warunki prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej)							
Jak oceniasz warunki do prowadzenia działalności rolnej (dostępność szkoleń, dostęp do informacji na temat specjalizacji lub zmiany profilu upraw itd.)?							
Jak oceniasz atrakcyjność inwestycyjną Gminy Dolice (cechy, dzięki którym Gmina Dolice może być atrakcyjna dla inwestorów)							
Jak oceniasz możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy Dolice?							

ŚRODOWISKO I OTOCZENIE

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz estetykę obszarów publicznych na terenie swojej miejscowości?							
Jak oceniasz stan środowiska naturalnego na terenie Gminy Dolice?							
Jak oceniasz efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							

INFRASTRUKTURA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz stan dróg w Gminie Dolice?							
Jak oceniasz małą infrastrukturę drogową w gminie (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, przystanki autobusowe itd.)?							
Jak oceniasz komunikację zbiorową w gminie (linie autobusowe itd.) ?							
Jak oceniasz system segregacji odpadów na terenie Gminy Dolice?							
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci wodociągowej?							
Jak oceniasz poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej?							
Jak oceniasz dostęp do internetu w Twojej miejscowości?							
Jak oceniasz zasięg sieci telefonii komórkowej na terenie Gminy?							

TURYSTYKA I REKREACJA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (baza noclegowa, gastronomiczna)							
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci i młodzieży?							
Jak oceniasz atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem							

przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты, ścieżki przyrodnicze i edukacyjne)							
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla osób dorosłych?							
Jak oceniasz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla emerytów i rencistów?							
Jak oceniasz działania promocyjne Gminy, mającą na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
Jak oceniasz poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska, place zabaw, parki, ławeczki itp.)?							

KULTURA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz liczbę obiektów kulturalnych w gminie? (świetlice, biblioteki)?							
Jak oceniasz jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy? (świetlice, biblioteki)							
Jak oceniasz jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?							

EDUKACJA

	1	2	3	4	5	6	uwagi
Jak oceniasz poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań, zajęcia wyrównawcze)?							
Jak oceniasz liczbę obiektów oświatowych w gminie (przedszkola, szkoły)?							

...oraz dodatkowo:

Prosimy o podanie 3 problemów, których rozwiązanie jest najpilniejsze z punktu widzenia Gminy Dolice:

1. ....
2. ....
3. ....

Prosimy o podanie 3 mocnych stron Gminy Dolice:

1. ....
2. ....
3. ....

Prosimy o podanie 3 słabych stron Gminy Dolice:

1. ....
2. ....
3. ....

Prosimy o podanie 3 największych zagrożeń dla rozwoju Gminy Dolice:

1. ....
2. ....
3. ....

Proszę o zaznaczenie 3 szans rozwojowych dla obszaru Gminy Dolice:

1. ....
2. ....
3. ....

W ankiecie udział wzięli:

(proszę umieścić krzyżyk we właściwym polu)

	<i>kobieta</i>	<i>mężczyzna</i>
<i>płeć</i>		

	<i>poniżej 21 lat</i>	<i>21 – 45 lat</i>	<i>46 – 60 lat</i>	<i>powyżej 61 lat</i>
<i>wiek</i>				

	<i>student / uczeń</i>	<i>rolnik</i>	<i>przedsiębiorca</i>	<i>zatrudniony</i>	<i>bezrobotny</i>	<i>inne</i>
<i>zatrudnienie</i>						

Serdecznie dziękujemy za wzięcie udziału w ankiecie

Fotografie w Strategii, źródła danych:

- „ECD” Europejskie Centrum Doradcze, Dariusz Klityński
- Encyklopedia internetowa „Wikipedia” (mapy)
- GUS – Bank Danych Regionalnych (dane statystyczne)
- Urząd Gminy Dolice (elementy finansowe i merytoryczne w Strategii)